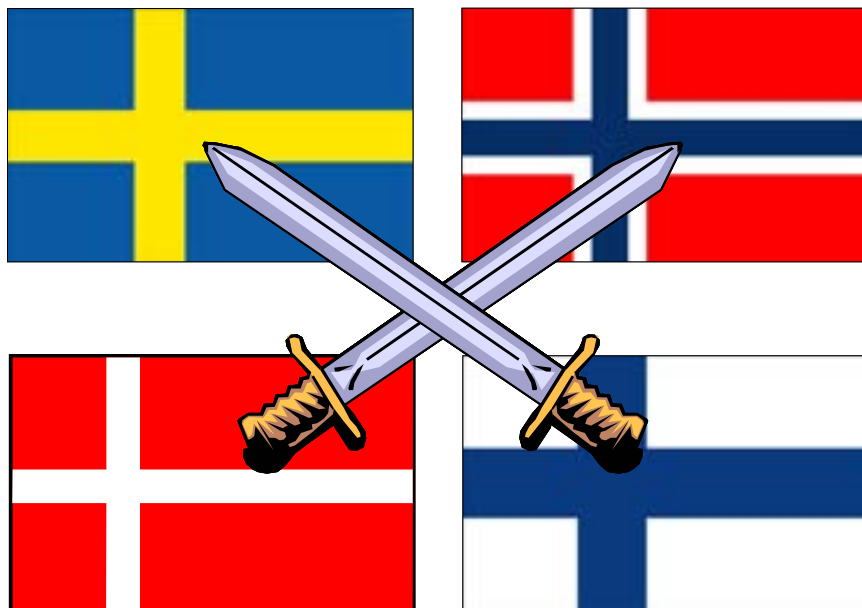

De nordiska ländernas försvarsmakter

Några jämförelser

Helge Löfstedt

TOTALFÖRSVARETS FORSKNINGSSINSTITUT

Försvarsanalys
172 90 Stockholm

FOI-R--1577--SE

Februari 2005

ISSN 1650-1942

Användarrapport

De nordiska ländernas försvarsmakter

Några jämförelser

Helge Löfstedt

Utgivare Totalförsvarets Forskningsinstitut - FOI Försvarsanalys 172 90 Stockholm	Rapportnummer, ISRN FOI-R--1577--SE	Klassificering Användarrapport
	Forskningsområde 1. Försvars- och säkerhetspolitik	
	Månad, år Februari 2005	Projektnummer A 1145
	Verksamhetsgren 1. Forskning	
	Delområde 11 Försvarets forskning för regeringens behov	
Författare/redaktör Helge Löfstedt	Projektledare Helge Löfstedt	
	Godkänd av Pär Eriksson	
	Uppdragsgivare/kundbeteckning Försvarsdepartementet	
	Tekniskt och/eller vetenskapligt ansvarig	
Rapportens titel De nordiska ländernas försvarsmakter – Några jämförelser		
Sammanfattning <p>I denna rapport redovisas arbetsläge och några kortfattade slutsatser av en studie när det gäller internationella jämförelser med avseende på förmåga att omsätta ekonomiska satsningar i användbar militär kapacitet.</p> <p>Sverige, Danmark, Finland och Norge har genomfört och fortsätter att genomföra förändringar jämfört med den försvarsmakt man hade vid kalla krigets slut i början på 1990-talet. Den svenska minskningen av försvar är i flera avseenden kraftigare än den i grannländerna. Danmark och Norge påbörjade något tidigare att genomföra reformering och nedskärning. I Finland är man i betydligt större utsträckning inriktad på kontinuerlig utveckling.</p> <p>Studien tyder på att de nordiska grannarnas förbandsverksamhet för markstridskrafterna visar högre produktivitet, än vad den svenska försvarsmakten förmår. En förklaring till detta är att <i>kostnaden per anställd</i> är och under de närmaste åren bedöms förbli <i>högre</i> i Sverige än i grannländerna.</p>		
Nyckelord Kostnad, effektivitet, internationell jämförelse, kvalitet, kvantitet, försvarsmateriel, förbandsverksamhet		
Övriga bibliografiska uppgifter	Språk Svenska	
ISSN 1650-1942	Antal sidor: 80	
Distribution enligt missiv	Pris: Enligt prislista	

Issuing organization FOI – Swedish Defence Research Agency Defence Analysis SE-172 90 Stockholm	Report number, ISRN FOI-R--1577--SE	Report type Base data report
	Programme Areas 1. Defence and Security Policy	
	Month year February 2004	Project no. A 1145
	General Research Areas 1. Policy Support to the Government	
	Subcategories 11 Policy Support to the Government	
Author/s (editor/s) Helge Löfstedt	Project manager Helge Löfstedt	
	Approved by Pär Eriksson	
	Sponsoring agency Defence Ministry	
	Scientifically and technically responsible	
Report title (In translation) The defence organisation in Nordic countries – Some comparisons		
Abstract (not more than 200 words) <p>In this report, some preliminary data and conclusions are reviewed and presented from a present study on the ability of Sweden and other countries to create useful military capability from their defence expenditures.</p> <p>Sweden, Denmark, Finland and Norway are changing their defence forces since the end of the cold war in the beginning of 1990-ies. The changes and reductions concerning the Swedish defence forces are in several aspects larger than those in her neighbours. Denmark and Norway started earlier than Sweden with a reform and reduction process that is similar to what is done in Sweden. In Finland the process is more of a continuous development.</p> <p>A result of the study is that the operating activities in land warfare forces seems to be more productive in the nordic neighbours than in Sweden. An explanation to that may be that the costs per employee are higher than in the neighbours for the coming years.</p>		
Keywords Military capacity, costs, effectiveness, international comparisons, quality, quantity, defence materiel, defence operating costs.		
Further bibliographic information	Language Swedish	
ISSN 1650-1942	Pages 80 p.	
	Price acc. to pricelist	

FÖRORD

Tiden efter kalla krigets slut har medfört stora förändringar för många försvarsmakter. Generellt sett har fokus skiftat från förmågan att utkämpa (eller försvara sig mot) ett tredje världskrig till militära insatser i mindre skala och av lägre intensitet, såsom krishantering, fredsfrämjande operationer och bekämpning av terrorism. I samtliga länder har detta inneburit omfattande nedskärningar och betydande omstruktureringar, t.ex. avskaffande av värnplikt i flera länder och NATO-medlemskap för vissa tidigare Warszawapaktländer. Många tecken tyder på att det trots dessa omstruktureringar finns betydande skillnader mellan länderna när det gäller ”output” eller kostnadseffektivitet i dagens uppgifter.

På uppdrag av Försvarsdepartementet har FOI sedan sommaren 2003 genomfört studier där försvarsmakter och deras ekonomi i ett antal länder sammanställts och jämförts. I föreliggande rapport koncentreras uppmärksamheten på jämförelser mellan Sverige och de nordiska grannarna Danmark, Finland och Norge. Syftet med arbetet är att genom kunskap om utvecklingen i andra länder stärka Försvarsdepartementets beslutsunderlag för effektiv styrning av utvecklingen av det svenska försvaret.

Arbetet har redovisats i ett första steg i en underlagsrapport (Löfstedt 2004). Arbetsläget i verksamheten under 2004 har föredragits i maj, juni och september vid Försvarsdepartementet. Föreliggande rapport har därefter 2004-12-15 behandlats i ett granskningsseminarium vid FOI avdelning för försvarsanalys.

Ett antal personer har på olika sätt bidragit under arbetets gång. Särskilt värdefulla synpunkter har lämnats av Richard Murray vid seminariet 15 december 2004. Ordföranden vid rapportgranskningsseminariet Maria Hedvall har genom konstruktiv kritik bidragit till rapportens utformning. Tack för bidrag och synpunkter under arbetets gång riktas också till: forskningsområdesföreträdare Eva Mittermaier samt Bengt-Göran Bergstrand, Christian Ifvarsson, Sven Holmberg, Peter Nordlund, Sten Ternblad, Peter Wickberg och Bernt Öström vid FOI. Vidare till personal vid Försvarsdepartementet i samband med muntliga föredragningar.

Helge Löfstedt

SAMMANFATTNING

Alla de fyra studerade länderna, Sverige, Danmark, Finland och Norge har genomfört och fortsätter att genomföra förändringar jämfört med den försvarsmakt man hade vid kalla krigets slut i början på 1990-talet. Den svenska minskningen av försvar är i flera avseenden större än den i grannländerna. Danmark och Norge påbörjade något tidigare att genomföra en reformering och nedskärning av försvarsmakten som på många sätt liknar den som genomförs i Sverige. I Finland är man däremot i betydligt större utsträckning inriktad på kontinuerlig utveckling. Det innebär att man genomför betydligt mindre radikala nedskärningar än de övriga tre länderna. Den svenska nivån i andel av BNP som satsas på försvar kommer år 2007 att ligga på samma nivå som i Danmark och Finland (ca 1,5 procent) och något under den norska nivån (ca 2 procent).

De preliminära bedömningar som gjorts tyder på att de nordiska grannarnas förbandsverksamhet för markstridskrafterna visar högre produktivitet, dvs. *bättre resultat i förhållande till utgifterna* än vad den svenska försvarsmakten förmår. En förklaring till detta är att *kostnaden per anställd* är och bedöms förbli *högre* i Sverige än i grannländerna. Vidare kan en förklaring vara att den svenska militära professionen ställer högre krav på utbildning och övning för att nå fram till ett resultat som man är beredd att godta och som i måttlig utsträckning tar ekonomiska hänsyn. Om detta resulterar i högre kvalitativt resultat är dock inte möjligt att undersöka i den studie som här redovisas. För att utröna om så är fallet behövs djupare undersökning.

En preliminär analys av det tillgängliga kostnadsunderlaget förmår inte styrka hypotesen att de svenska stridskrafterna skulle öva mindre än grannländerna.

Även efter en fördubbling av det antal soldater Sverige sänder ut i internationella insatser bedöms det tveksamt om effektiviteten i form av antal insatta soldater i internationell tjänst i förhållande till utgifterna på förbandsverksamhet kommer att motsvara den som Danmark och Norge bedöms komma att utveckla.

Det nya danska systemet för utbildning av personal till markstridskrafterna innebär ett effektivt utnyttjande av investeringar i grundutbildning av soldater. Detta tillsammans med allmänt högre produktivitet gör den danska verksamheten särskilt intressant.

De finska markstridskrafterna uppvisar hög produktivitet vad avser förmåga att upprätthålla "krigstida" organisation i personalstyrka och utbildning av värnpliktiga i förhållande till utgifter på förbandsverksamhet. Denna höga produktivitet förutsätter dock att man upprätthåller en stor mobiliseringsorganisation för nationellt försvar och att man tillmäter grundutbildning av värnpliktiga ett jämförelsevis högt egenvärde. Det finska systemet för utbildning av officerare på "kandidat-, magister- och doktorsnivå" kan också förtjäna uppmärksamhet som exempel på modernt personalsystem.

Även vad avser förbandsverksamhet inom marinstridskrafter fås ett intryck av att den svenska verksamheten kan uppvisa svagare produktivitet än motsvarande vid våra grannar. Bedömningen vilar dock på mycket osäker grund.

Vidare framgår att de svenska flygstridskrafterna vad avser antalet flygplan och helikoptrar visar i sammanhanget jämförelsevis hög effektivitet i förhållande till utgifterna för förbandsverksamhet. Trenden bedöms dock vara negativ, vilket illustrerar svårigheter att minska kostnader och personal i en minskande organisation.

Här föreliggande redovisning skall ses som en fortsättning på förstudien som rapporterades februari 2004. Där visades att andelen utgifter för förbandsverksamhet är att betrakta som låg inom den svenska försvarsmakten och att en stor andel går till investeringar i materiel, anläggningar samt till forskning och utveckling, ca 50 procent på båda. I de flesta länder som behandlades ligger andelen på förbandsverksamhet över 60 procent samt andelen för materiel, anläggningar och forskning och utveckling lägre än 40 procent. Vidare visas att Sverige har jämförelsevis moderna vapenplattformar i förhållande till vad som finns i omvärlden.

Den redovisade analysen är utförligast när det gäller markstridskrafter. De angreppssätt som där demonstrerats torde vara nya i sammanhanget och skall ses som försök som behöver prövas och utvecklas.

Det är angeläget att verksamheten fortsätter för att öka kunskap om och få idéer för verksamhetens bedrivande från andra länders försvarsmakter. Den övergripande inriktningen bör vara att ange på vad sätt uteffekten från respektive lands försvarsmakt skiljer sig från den svenska och hur kan detta relateras till en annan uppbyggnad av de ingående systemen.

INNEHÅLLEHÅLLSFÖRTECKNING

FÖRORD	5
SAMMANFATTNING	7
1. INLEDNING	11
2. BAKGRUND	13
2.1. UTVECKLINGSÖVERSIKT DE FYRA NORDISKA LÄNDERNAS FÖRSVARSMAKTER	13
2.2. UNDERLAG	16
2.3. FRÅGESTÄLLNING OCH METOD	17
3. NÅGRA ÖVERSIKTLIGA JÄMFÖRELSER	19
3.1. MATERIELANSKAFFNING	19
3.2. JÄMFÖRELSE FÖRBANDSVERKSAMHET HELA FÖRSVARSMAKTEN	20
3.3. JÄMFÖRELSE FÖRBANDSVERKSAMHET VID MARINA STRIDSKRAFTER	22
3.4. JÄMFÖRELSE FÖRBANDSVERKSAMHET FLYGSTRIDSKRAFTER	24
4. JÄMFÖRELSE FÖRBANDSVERKSAMHET FÖR MARKSTRIDSKRAFTER	27
4.1. INLEDNING	27
4.2. PRODUKTIVITETSJÄMFÖRELSER	27
4.3. VARIATIONSANALYSER OCH SLUTSATSER	33
4.4. ORSAKER TILL SVÅRIGHETER I PRODUKTIVITET	36
5. FORTSATT VERKSAMHET	41
6. REFERENSER	43
BILAGA 1 FÖRSVARSMAKTEN I FYRA NORDISKA LÄNDER - SAMMANSTÄLLNING	45
SVERIGES FÖRSVARSMAKT	45
FINLANDS FÖRSVARSMAKT	46
DANMARKS FÖRSVARSMAKT	48
NORGES FÖRSVARSMAKT	51
BILAGA 2	62
FINLANDS GRUNDUTBILDNING AV VÄRNPLIKTIGA	62
FINLANDS MODELL FÖR ETT ENBEFÄLSSYSTEM	63
DANMARKS NYA MODELL FÖR UTBILDNING	64
DANMARKS MATERIELFÖRVALTNING	65
BILAGA 3 SAMMANSTÄLLNING FÖR JÄMFÖRELSE	66
BILAGA 4 JÄMFÖRELSE AV PRODUKTIVITET I FÖRBANDSVERKSAMHET FÖR MARKSTRIDSKRAFTER METOD, UTNYTTJADE VÄRDEN OCH BERÄKNINGAR	71
INLEDNING	71
METOD FÖR PRESTATIONSVÄRDERING	73
SKATTNING AV VÄRDERINGSTAL FÖR PRESTATIONER	75
BERÄKNINGAR	79

1. INLEDNING

Denna studie utgör en fortsättning på tidigare rapporterat arbete som syftar till att indikera hur effektiva utvalda länders försvarsmakter är på att omsätta ekonomiska satsningar till användbar militär förmåga i form av förband och insatser. Arbetet koncentreras på "benchmarking".

Syftet är att studera och översiktligt jämföra några utvalda länders effektivitet vad avser omsättning av ekonomiska resurser till användbar militär förmåga i form av förband och insatser. Resultatet förväntas bidra till att identifiera utformningsfaktorer som är gynnsamma för försvarets fortsatta utveckling.

Det bör påpekas att studien syftar till att granska effektivitet på "medelnivå" i form av prestationer som en försvarsmakt levererar inom verksamheten med skärning förbandsproduktion och materielanskaffning mm. Med medelnivå menas här att resultat av hela militära organisationer fokuseras, men att uppfyllande av mål på högre nivå vad avser säkerhetspolitisk eller operativ effekt inte behandlas. Exempel på verksamhet på lägre nivå i sammanhanget utgörs av studie av effekt och/eller kostnad för enskild bataljonstyp. Den senare typen av studier fångar endast in delar av totalkostnad och effekt för en fungerande militär organisation. Den typ av studie på medelnivå som här presenteras utgör den typ av internationell jämförelse som jag bedömer lättast att genomföra främst med hänsyn till tillgängligt underlag.

I föreliggande rapport redovisas fortsättning av arbete åt Forsvarsdepartementet efter tidigare rapport (Löfstedt 2004).

I avsnitt två ges bakgrundsinformation i form av en översikt av utvecklingen inom försvarsmakterna i Sverige, Danmark, Finland och Norge. Där kommenteras också det underlag som utnyttjas samt ges en översiktlig metodbeskrivning.

I bilaga 1 görs en mer systematisk genomgång av försvarsmakten i de fyra länderna. I bilaga 2 finns dessutom några bilder som illustrerar finska och danska organisatoriska förhållanden som bedöms vara av intresse.

I det tredje avsnittet görs några översiktliga jämförelser vad avser planering och utveckling i de fyra länderna. Redan i förra rapporten (Löfstedt 2004) konstaterades att det svenska försvaret lägger en större andel av utgifterna på materielanskaffning än vad som är fallet i andra länder. Avsnitt tre börjar med ett utdrag ur föregående rapport om materielfrågor och granskning av invändningar och frågor med anledning av detta vad som där konstaterades. Vidare ges en översiktlig jämförelse av förbandsverksamheten för hela försvarsmakten i de fyra länderna. Även här ges sammandrag ur föregående rapport. Därefter presenteras översiktliga jämförelser av förbandsverksamhet vid sjöstridskrafter och flygstridskrafter. I bilaga 3 redovisas tabeller med uppgifter för de fyra länderna sammanställt för att underlätta överblick och systematiska jämförelser.

I avsnitt fyra redovisas resultat av en djupare granskning av produktiviteten av förbandsverksamheten inom markstridskrafterna. Bilaga 4 innehåller redovisning av metod, underlag och beräkningar för detta avsnitt.

Femte avsnittet innehåller en inriktning av fortsatt verksamhet.

2. BAKGRUND

2.1. Utvecklingsöversikt de fyra nordiska ländernas försvarsmakter

Man kan allmänt konstatera att den finska försvarsmakten har en utformning som avviker från de i Sverige, Danmark och Norge. Detta på så sätt att Finland avser att hålla fast vid stor mobiliseringsorganisation, även om man i likhet med övriga länder avser att minska förbandsinnehåll och bestånd av äldre materiel. Motivet för detta är behovet att kunna sätta upp en större organisation för att kunna utnyttjas nationellt vid ett eventuellt förändrat omvärldsläge. I de övriga tre länderna går man mot en ordning där stridskrafter i hög grad bestäms av de internationella uppgifterna.

I Finland anser man också att värnpliktsutbildningen ger tillräcklig förmåga för uppgifter i det nationella försvaret. När det gäller internationella insatser bedömer man dock att sex månaders grundutbildning inte är tillräcklig. Vid bedömning av det finska värnpliktssystemets förmåga för nationellt försvar bör man vidare observera att de som endast får sex månaders grundutbildning utgör knappt hälften av den totala volymen av värnpliktiga. Det faktum att man i Finland bibehåller förmågan att genomföra repövningar innebär också att man i orostider får lättare att komplettera förbandsutbildning och personlig färdighet.

De finska markstridskrafterna kommer således att upprätthålla en stor mobiliseringsorganisation på ca 60 000 i operativa markstridsstyrkor och 225 000 personer i territoriella. I de tre övriga länderna går man mot en betydligt mindre operativ organisation med mellan 15 och 30 bataljoner och med ett personalinnehåll mellan 13 000 och 25 000. Danmark och Norge inrymmer vardera två brigader varav en stående och en med lägre beredskap. De territoriella styrkorna i Sverige, Danmark och Norge kommer att bestå enbart av hemvärn med en styrka mellan 30 000 (i Sverige) och 50 000 respektive 80 000 i Danmark och Norge. I Finland avser man att låta en del av de territoriella styrkorna få ett nytt övningsmönster med frivillighet som kan likna hemvärdet. Rimligtvis tar det åtskilliga år innan denna verksamhet får en volym som motsvarar hemvärdet i de övriga tre länderna.

Den finska attityden är som framgår ovan att utveckla nuvarande mobiliseringsförsvar. Det innebär att Finland i detta avseende blir alltmer avvikande. Det kan dock inte uteslutas att man i framtiden kommer att göra större förändringar. Nya generationer av beslutsfattare kan få åsikter och insikter som avviker från nuvarande. Vilka förändringar som då kan bli följden kan bara bli föremål för gissningar utan underlag. Det senaste underlaget innehåller dock en översiktlig planering mot år 2012.

Noteras kan att Sverige är ensamt om att överge brigadbegreppet i sammanhanget. I Danmark och Norge behåller man också division som begrepp och ledningsnivå.

Finland utnyttjar sina territoriella staber (Militärlän) som ledningsorganisation ovanför brigaderna.

En observation är att luftvärn hänförs till de svenska och finska markstridskrafterna. Luftvärnet ingår däremot i de norska flygstridskrafterna. Luftvärnet i de danska stridskrafterna läggs ner till huvuddel, en liten enhet ingår i markstridskrafterna. Helikoptrar ingår i de finska markstridskrafterna men ingår i eller hänförs i de övriga tre länderna till flygstridskrafterna eller motsvarande.

I en diagramserie nedan redovisas några data för, nämligen:

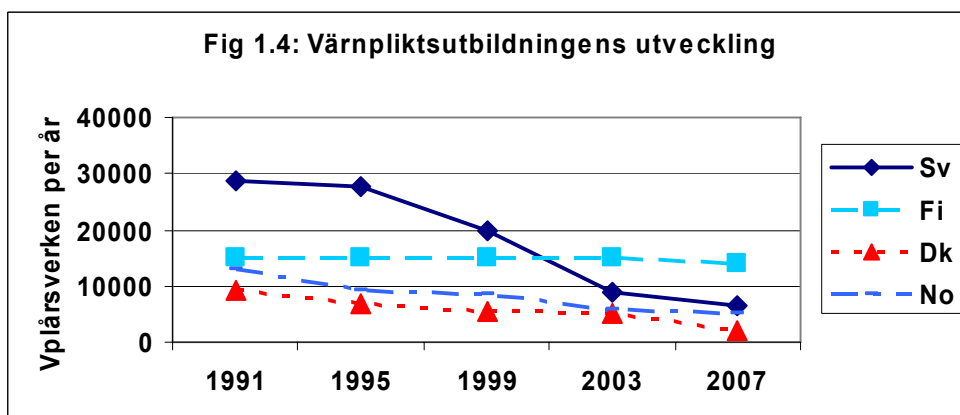
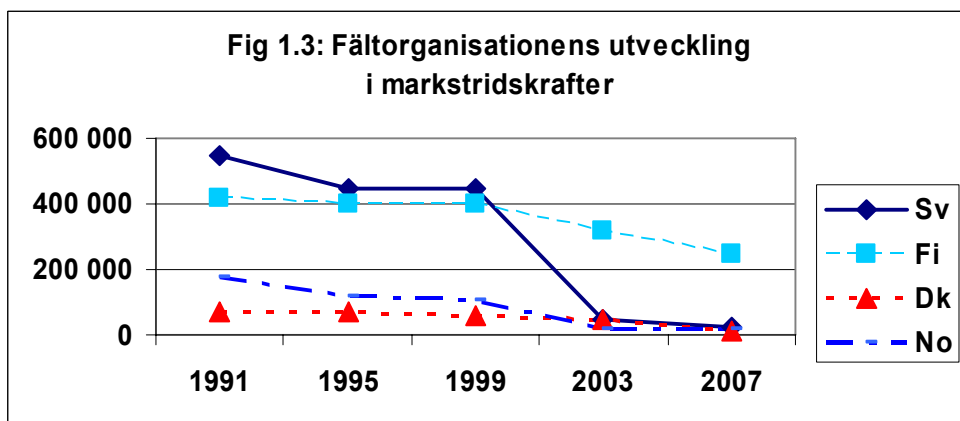
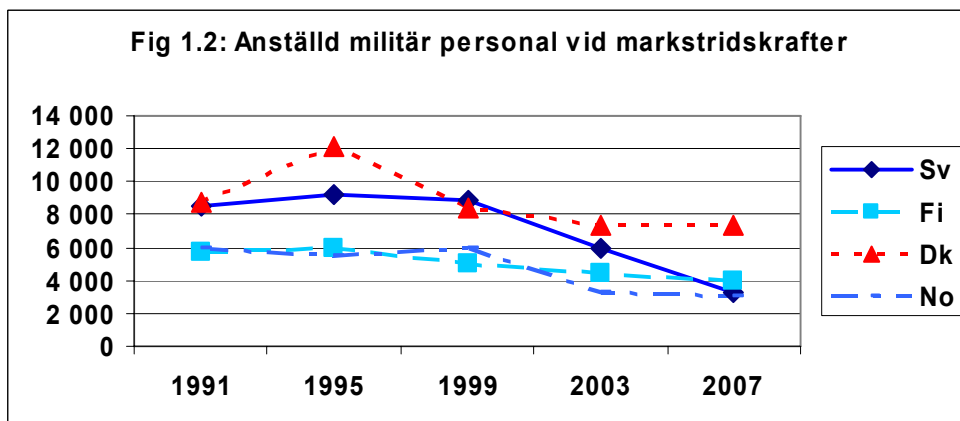
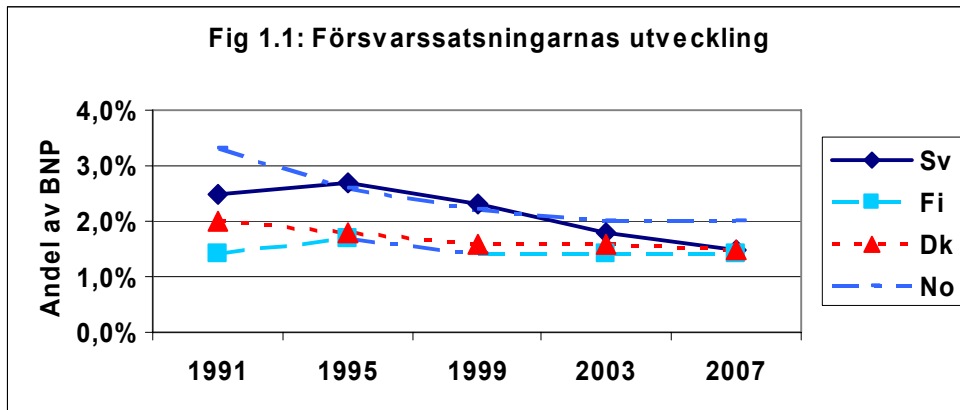
- Försvarssatsningars utveckling,
- Anställd personal,
- Fältorganisationens personalstyrka samt
- Värnpliktsutbildningens omfattning.

Diagrammen visar utvecklingen från början av 1990-talet över dagsläge fram till 2007. Uppgifterna för år 1991, 1995, 1999, är hämtade ur *The Military Balance*. Uppgifterna där är ungefärliga och ger ibland ett intryck av att inte vara konsekvent definierade över åren, varför de inte bör ses som säkra. De generella trenderna och storleksordningarna bedöms dock rättvisande.

Helhetsintrycket som illustreras av diagrammen är att alla fyra länderna genomfört och fortsätter att genomföra förändringar. Sverige minskar från mitten av 1990-talet försvarssatsningarna mera än de övriga länderna. Detta utgående från en hög nivå. Den svenska nivån uttryckt i andel av BNP som satsas på försvar kommer år 2007 att ligga på samma nivå som Finland och Danmark, dvs. ca 1,5 %, och klart under Norge, ca 2 %. (Diagram 1.1). Noteras bör då att i Norges siffror ingår kustvakten, vilket motsvarar 0,07%.

Alla fyra länderna minskar också den anställda personalen, vilket exemplifieras för *markstridskrafter* i diagram 1.2. Observera att i de danska markstridskrafterna ingår korttidsanställda soldater och befäl bland anställd militär personal. Det innebär att volymen inte bör direkt jämföras med de övriga länderna eftersom där bara ingår befäl. Diagrammet visar också en ökning i Danmark från 1991 till 1995 som är överraskande. Den kan bero på vakansuppfyllning men också på ökat utnyttjande av korttidsanställda och minskat utnyttjande av värnpliktiga vilket framgår av fig 1.4.

I diagram i fig 1.2 visas att antalet anställd militär personal i Norges markstridskrafter har en svag ökning från 1995 till 1999. Detta överensstämmer inte med den svaga minskning av fältorganisationen som kan utläsas ur fig 1.3 men väl med värnpliktsutbildningen som var oförändrad enligt fig 1.4. Här kan också ha förekommit organisatoriska förändringar som medfört förändringar i bokföring av stödpersonal på försvarsgrenen och försvarsgrensgemensamt.

Observera att värnpliktsutbildningen i Finland har varit nära konstant under mycket lång tid, liksom att man avser bibehålla den under de närmaste tio åren, dvs. förutsägbar framtid.

Den svenska omställningen framgår tydligt av fig 1.3 och 1.4. Fältorganisationen har minskat mycket kraftigt liksom värnpliktsutbildningens omfattning. Båda kommer vidare att minska ytterligare under de närmaste åren.

I bilaga 1 finns utförligare redovisning av dagsläge och utveckling för de fyra stora nordiska länderna. Där finns också faktauppgifter som påträffats i de olika underlagsskrivelserna sammanställda i tabellform. Uppgifter för år 2004 och 2007 har hämtats från underlag som redovisas i följande avsnitt. Undantaget utgörs av försvarssatsningarna uttryckta i andel av BNP för år 2007 som grundas på försvarsutgifterna enligt tidigare underlag samt skattningar av BNP med hjälp av OECD prognoser. Dessa bedömningar har gjorts av Bengt-Göran Bergstrand.

2.2. Underlag

Denna studie syftar till att indikera hur effektiva utvalda länders försvarsmakter är på att omsätta ekonomiska satsningar till användbar militär förmåga i form av förband och insatser.

Ett första led i att ta fram ekonomisk information är att utnyttja det underlag som FN:s generalsekreterare årligen sammanställer. Detta utgör resultat av en enkät som årligen sänds ut till alla FN:s medlemsländer. De inkomna svaren sammanställs och rapporteras till Generalförsamlingen samt görs offentlig. Även inom OSSE utväxlas motsvarande information som dock är mera detaljerad. FN-rapporteringen är helt öppen medan OSSE-uppgifterna är klassificerade som "For Governmental Use Only", varför FN-data utnyttjas i denna rapport.

Syftet med FN-rapporteringen är att få någorlunda jämförbara uppgifter för olika länder avseende försvarsverksamheter. Detta oavsett vilket departements budget som olika verksamheter faller. Trots detta finns tecken på att man inte är helt konsekvent över tiden i hur olika kostnader hänförs i flera länder. Detta indikerar också att ambitionen att få kostnadsuppgifter som är helt jämförbara mellan de olika länderna inte är helt uppfylld.

FN-rapporteringen görs i respektive länders lokala valutor. Vid internationella jämförelser är det vanligt att man räknar om detta till US-dollar. Eftersom ca hälften av de länder som i den första etappen studerades utnyttjar euro har här valts att göra omräkning till denna valuta. Som källa för dessa omräkningar har OECD *Economic Outlook* brukats.

Vissa uppgifter, främst avseende personal har hämtats ur Military Balance 2004 – 2005.

I samband med att fördjupat underlag eftersökts på respektive lands hemsida konstaterades att alla fyra länderna under året publicerat planeringsunderlag för försvarsbeslut eller motsvarande. Därigenom blir det möjligt att täcka tiden från år 2004 fram mot 2007.

Uppgifter angående den svenska försvarsmakten har hämtats ur dess underlag inför nästa försvarsbeslut i en skrivelse utsänd 2004-02-27 samt Prop 2004/05:5. Vidare har vissa uppgifterna hämtats från årsredovisning för år 2003.

Uppgifter för finska försvarsmakten har hämtat från: Finska försvarsmaktens faktaredovisning som avser "nuläget", dvs. slutet av år 2003 eller början av år 2004, "Försvarsministeriets plan för utveckling år 2004 -2007", "Finlands säkerhets- och försvarspolitik 2004, Statsrådets redogörelse 6/2004", utgiven i september 2004 och täckande tiden 2005-2012.

Information avseende Danmarks försvarsmakt är hämtade från: försvarsmaktens faktaredovisning, som avser försvarsbudget 2004 och med andra uppgifter, som rimligen avser årsskiftet 2003/04, försvarsöverenskommelsen från juni 2004 mellan partierna (danska) regeringens försvarsplan 2005-2009 samt danska försvarsmaktens orienteringsunderlag från hösten 2003 angående underlag till regeringen inför försvarsplanen.

Uppgifter avseende det norska försvaret är hämtade från försvarsmaktens faktaredovisning som avser försvarsbudget 2004 och med andra uppgifter som rimligen avser årsskiftet 2003/04 samt Stortingsproposition 42 (2003-04) Försvaret 2005-2008.

Underlaget från de fyra länderna innehåller fylligare information än FN-underlaget i många avseenden men är inte lika likformigt strukturerat med avseende på kostnadsuppgifter som det i förstudien utnyttjade i FN-underlaget.

2.3. Frågeställning och metod

Årets arbete har inriktats på att fördjupa jämförelsen vad avser förbandsverksamheten inom de nordiska länderna och med störst uppmärksamhet riktad mot markstridskrafterna. Dvs. regeringskansliet efterlyser granskning av *produktivet i förbandsverksamhet*.

Metoden i arbete har i stora drag varit att först samla in information om respektive land och att därefter sammanställa information från de fyra länderna områdesvis.

Ett problem i sammanhanget består i att underlaget från de fyra länderna inte direkt innehåller ekonomiska data som är nedbrutna till lämplig nivå. Det innebär att här presenteras uppgifter som i flera fall utgör mina bedömningar som grundats på de faktiska uppgifterna i underlaget från respektive land, diffus verbal information i detta underlag, samt på jämförelser med det fylligare underlag för år 2002 och 2003 som återfinns i FN-källan. Detta förfaringssätt kallas ibland "triangulering".

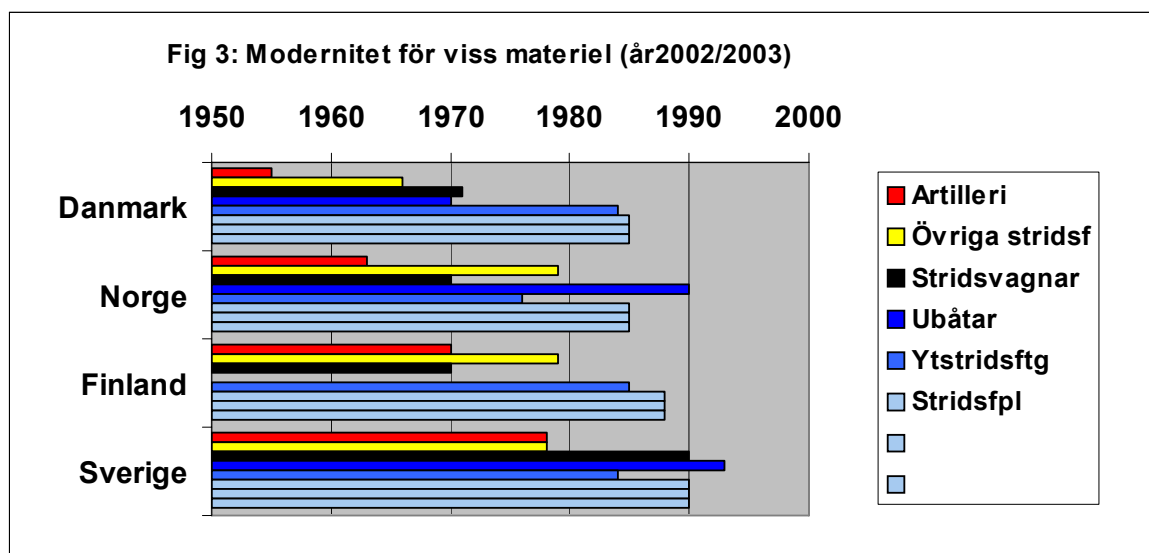
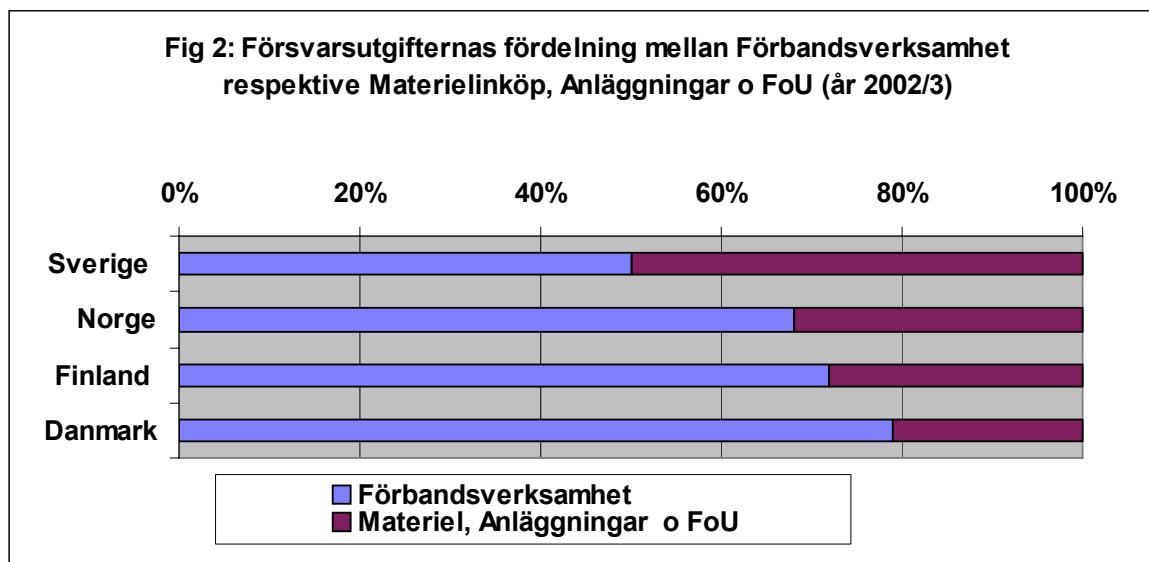
Uppgifter för dagsläget kan således anses som relativt goda, eftersom skillnaderna mellan dagens förhållanden och det som redovisas i underlaget från 2002 och 2003 rimligtvis är små. Uppgifter som avser förhållanden längre in i framtiden blir däremot mera osäkra. Detta i synnerhet som man i tre av de fyra nordiska länderna avser genomföra stora förändringar jämfört med dagsläget.

När det gäller produktivetsjämförelser av förbandsverksamhet kan vissa intryck fås genom att sammanställa uppgifter på den ”output” som de fyra länderna presterar. För att få en tydligare bild fordras dock en djupare analys och bearbetning för att få ett sammanvägt mått på prestationer som kan relateras till utgifter. En sådan analys och jämförelse genomförs för markstridskrafterna i de fyra största nordiska länderna. Metodtankar i sammanhanget har inspirerats bl.a. av Larsson (1994), som behandlar resultat och erfarenheter från en rad studier om produktivetsutvecklingen inom den offentliga sektorn. I avsnitt 4 och i bilaga 4 utvecklas detta närmare.

3. NÅGRA ÖVERSIKTLIGA JÄMFÖRELSE

3.1. Materielanskaffning

I rapport från februari 2004 redovisades arbetsläge och några kortfattade slutsatser av en förstudie vad gäller internationella jämförelser med avseende på förmåga att omsätta ekonomiska satsningar i användbar militär förmåga.

Ett intressant resultat var att andelen utgifter för förbandsverksamhet är att betrakta som låg inom den svenska försvarsmakten och att en stor andel går till investeringar i materiel samt till forskning och utveckling. Fördelningen är ca 50 % på båda dessa. I de flesta andra länder som behandlades ligger andelen på förbandsverksamhet över 60 %, och andelen för materiel och FoU lägre än 40%. I fig 2 visas ett stolpdiagram där relationerna visas. Noteras kan att även USA lägger mindre andel av försvarsutgifterna på Materiel, Anläggningar och FoU (knappt 45 %) än Sverige.

Ytterligare ett resultat är att Sverige har jämförelsevis moderna vapenplattformar i förhållande till vad som finns i omvärlden. Där har man många gånger vapenplattformar som varit operativa under längre tid än motsvarande i Sverige, vilket framgår av fig 3.

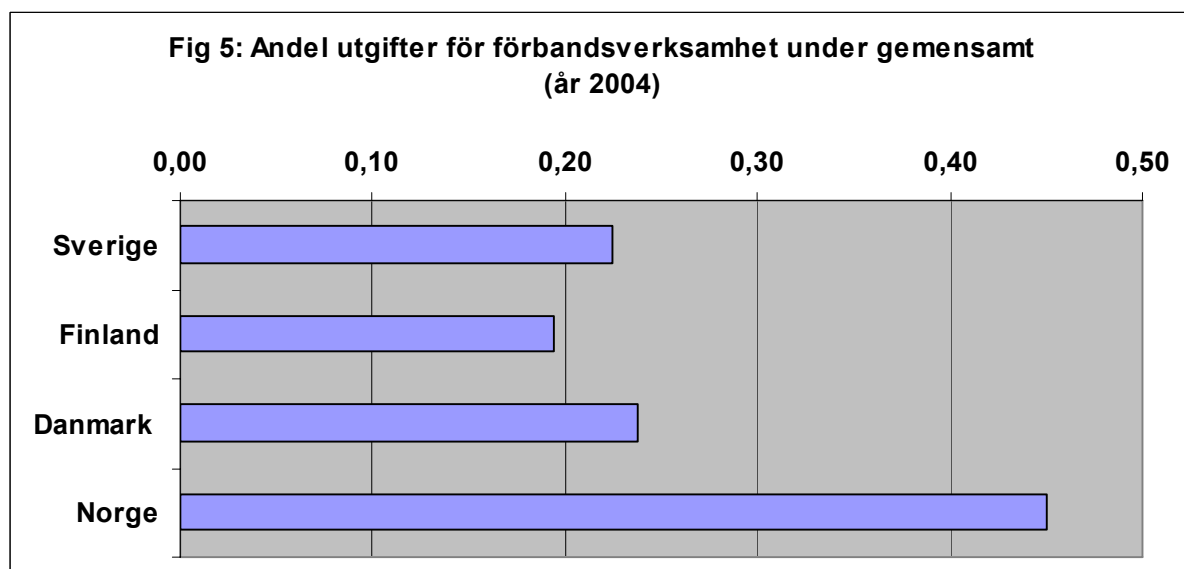
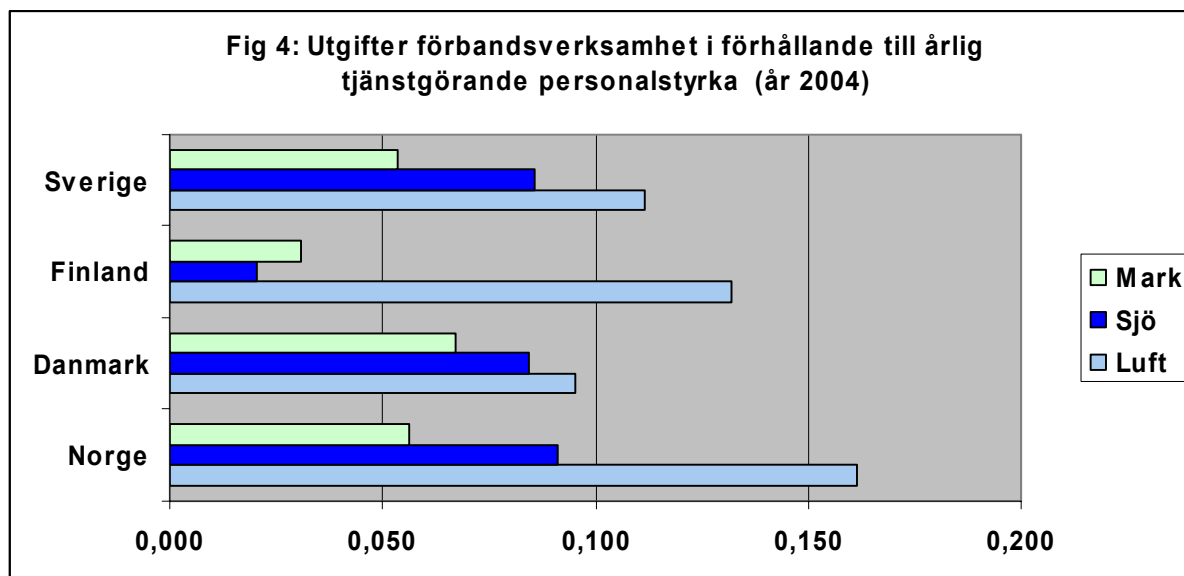
Det kan finnas tre olika tolkningar och förklaringar till den information som illustreras i fig 2. Den första tolkningen är självklar, nämligen att Sveriges försvar lägger en i jämförelse med övriga länder stor andel av utgifterna på utveckling och anskaffning av materiel. Den tendens som redovisades i förstudien är så kraftig att det inte är troligt att den är helt missvisande.

En annan omständighet som kan behöva beaktas skulle vara att kostnaderna i Sverige för förvaltning av materielverksamhet dvs. utveckling, anskaffning, underhåll och avveckling av materiel är högre än i de jämförda länderna. Det är inte möjligt att här utförligt belysa denna frågeställning. I sammanhanget kan jag bara redovisa de uppgifter som jag funnit beträffande den nyinrättade danska materieförvaltningen som återges på sidan 4 i bilaga 2. Där framgår att den centrala förvaltningen avses utvecklas så att den år 2009 omfattar högst 1 050 personer. Därutöver skall finnas försvarsgemensamma och vapenspecifika enheter på tillsammans högst 1 700 personer. Noteras bör dock att dessa uppgifter är hämtade ur danska försvarsmaktens underlag för danska regeringens femårsplan för försvaret. Av danska regeringens planeringsdokumentet framgår inte om regeringen sänkt ramarna i förhållande till det inlämnade underlaget. I andra sammanhang har jag dock kunnat konstatera att så skett utan att detta tydligt påtalas. De angivna personalramarna kan således ha blivit ännu lägre. Mitt intryck blir således att det danska försvarets organisation för anskaffning och förvaltning av materiel är mindre än den svenska. En djupare analys och jämförelse med de övriga nordiska länderna i detta avseende skulle säkerligen vara av intresse.

En tredje förklaring till att posten materiel i kostnadsredovisningen är hög kan vara felaktigheter eller olikheter i bokföring av uppgifter. Närmast att en för liten andel av underhållsutgifterna redovisas under rubriken drift och underhåll i *förbandsverksamhet*. Om så skulle vara fallet leder det till slutsatsen att uppgifterna för det svenska försvarets utgifter för drift och underhåll är underskattade. Detta fordrar en egen undersökning som visat sig svår att genomföra med det kostnadsunderlag som här utnyttjas.

3.2. Jämförelse förbandsverksamhet hela försvarsmakten

I förstudien konstaterades att de svenska kostnaderna vad avser förbandsverksamhet i förhållande till tjänstgörande personalstyrka är jämförelsevis hög. I fig 4 illustreras värden för Sverige och de nordiska grannländerna. Måttenhet i figuren är (milj euro per tjänstgörande långtidsanställd, korttidsanställd och värnpliktig). Detta område bedömdes särskilt angeläget för fortsatt arbete och fördjupning.

Den information som kan utvinnas ur det genomgångna underlaget ger dock ingen anledning att förmoda att den svenska övningsverksamheten skulle vara mindre än den i grannländerna.

En anledning till osäkerheter i följande redovisning är det faktum att de fyra länderna har olika behandling av kostnadsuppgifterna. Detta indikeras av stolpdiaagram i fig 5 som visar hur stor del av utgifterna för förbandsverksamhet som redovisas under rubriken gemensamt, dvs. som ej bokförs under mark-, sjö- eller flygstridskrafter. Skillnaderna är stora och bidrar till att tolkningen av de uppgifter som presenteras i det följande blir osäker. Särskilt bör observeras att i det norska underlaget bokförs en stor del av förbandsutgifterna på gemensamt för försvaret varför utsaga om enskild försvarsgren i sammanhanget innehåller störst osäkerhet för detta land.

I det följande görs en översiktlig genomgång och jämförelse av förbandsverksamheten vid sjö- respektive flygstridskrafter i Sverige och dess tre nordiska grannländer. I avsnitt fyra följer en mera omfattande belysning av förbandsverksamheten vid markstridskrafter.

3.3. Jämförelse förbandsverksamhet vid marina stridskrafter

De svenska marina stridskrafterna inrymmer ubåtar, ytstridsfartyg, större och mindre patrullbåtar, samt amfibiestyrkor medan kustartilleriet utgått. Därutöver ingår organ för ledning och underhåll. De finska inrymmer inte ubåtar men övriga komponenter. De danska inrymmer inte amfibiestyrkor eller kustartilleri. De norska inrymmer troligen alla komponenter.

De finska marina stridskrafterna uppvisar avsevärt större "fältorganisation" än övriga vad avser personalinnehåll. Det beror troligen på större organisation vad avser kustartilleri och amfibieförband samt troligen också på att man har en större och personalintensivare basorganisation för krigsbruk än de övriga nordiska länderna.

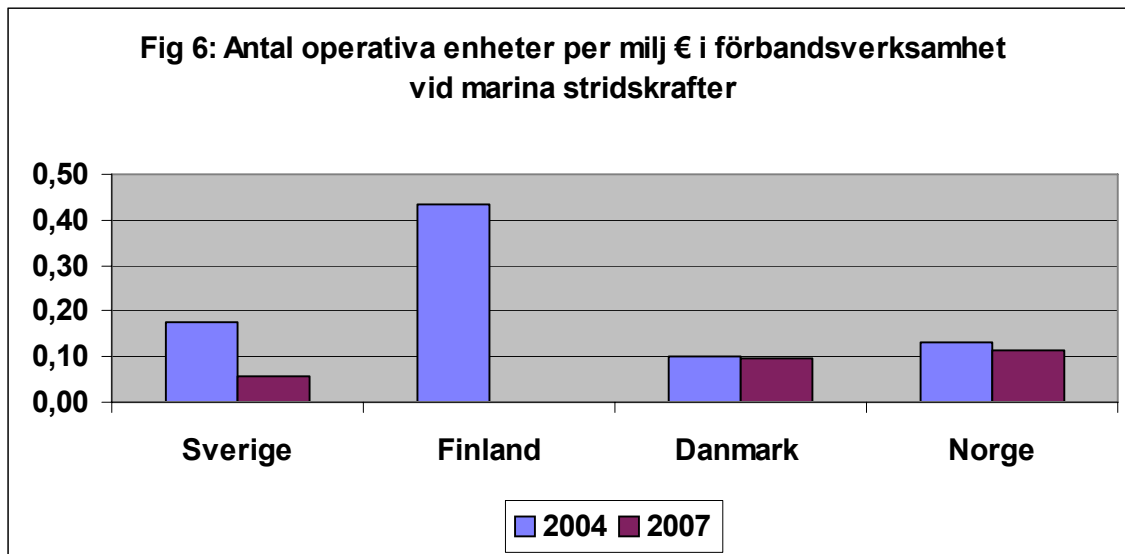
Danmark och Norge har flera större marina fartyg än Sverige. Detta gäller både antal och storlek. Sverige har störst antal fartyg för ytstrid samt minkrigs- och patrull-uppgifter. Propositionen hösten 2004 anger här en mycket kraftig minskning till år 2007/8. Här kan dock en osäkerhet föreligga eftersom man inte alltid tydligt specificerar antalsuppgifter för mindre fartyg.

För marina stridskrafter gäller att utgifterna för förbandsverksamhet i Finland bedöms vara avsevärt mindre än motsvarande i de tre övriga nordiska länderna. Utgifterna i Sverige är i dagsläget ca 450 milj €. En minskning proportionell mot den minskning som hela förvarsmakten anges få för förbandsverksamheten innebär viss minskning mot nivån 440 milj € år 2007. I Norge är utgifterna något under de svenska dvs. drygt 400 milj € per år och med viss bedömd minskning mot 2008. I Danmark ligger utgifterna för förbandsverksamhet i nuläget något över 300 milj € men bedöms sjunka under 300 milj € mot 2007. Utgifterna för förbandsverksamhet för den finska marinen är i storleksordning 150 milj € per år och bedöms förbli på denna nivå.

De uppgifter som behandlats tyder på att personalinnehållet i de svenska och danska marina stridskrafterna kommer att minska avsevärt fram mot 2007. Uppgifterna är dock delvis motstridiga och inte likvärdiga för de fyra länderna. Tiden har inte heller medgivit en fördjupning.

I tabell sidan 3 i bilaga 3 återfinns en siffermässig sammanställning av de marina stridskrafterna och deras utveckling.

I fig 6 nedan finns en översiktlig relativ jämförelse – där de svenska värdena givits värdet 1,0 - avseende organisationens storlek och utgifter vad avser förbandsverksamhet för marina stridskrafter. Här har jag bedömt att verksamhetens resultat lämpligast uttrycks i ”enheter”, en storhet som här består av summan av antalet fartyg samt antalet kustartilleri- och amfibiekompanier. Antalet sådana kompanier fås som en grov skattning ur den översiktliga beskrivning som kan erhållas. Antalet fartyg avser fartyg i ”primär” tjänst dvs. stödfartyg av olika slag ingår inte, vilket naturligtvis medför gränsdragningsproblem. Vidare beaktas inte storleken på fartyg. Redovisningen är således att betrakta som approximativ.

Observera att det höga värdet för de finska marinstridskrafterna kan bero på att man där har mindre andel av enheterna i drift, vilket naturligtvis innebär att driftutgifterna blir lägre.

Vad avser förbandsverksamhet inom marinstridskrafter fås ett intryck av att den svenska verksamheten utvecklas mot lägre produktivitet än motsvarande vid våra grannar. Bedömningen vilar dock på mycket osäker grund beroende på brist på data eftersom man inte redovisar främst kostnadsdata nedbrutet på sätt som underlättar jämförelser. Vidare bedömer jag det som osäkert hur stora neddragningar i verksamhet (vad avser antal fartyg) som görs i den svenska marinen. Redovisningen i den svenska försvarspropositionen är oklar i denna detalj. Om man bibehåller ytterligare ca 20 mindre patrull- och minarbetsfartyg blir det svenska nyckeltalet likvärdigt med de danska och norska.

Det är vidare angeläget att finna ett mera nyanserat sätt att ange prestationer än antalet fartyg (oberoende av storlek) och kompanier eller att komplettera med några andra prestationsmått. En omständighet som försvårar är att marinen innehåller verksamheter som till sin natur är väsentligt olika. Där ingår förutom sjögående verksamhet även sådan som vad avser produktionsförhållande mera är att likna vid markstridskrafter och i vissa fall även luftstridskrafter. Det innebär att en rättvisande jämförelse fordrar

nedbrytning av kostnadsredovisningen som går längre än vad som lämnas i FN-statistiken på området.

Sammantaget bedömer jag att det finns skäl att fördjupa den översikt som här redovisas. Den diversifierade verksamheten i de olika marinerna innebär dock att det krävs en avsevärd arbetsinsats.

3.4. Jämförelse förbandsverksamhet Flygstridskrafter

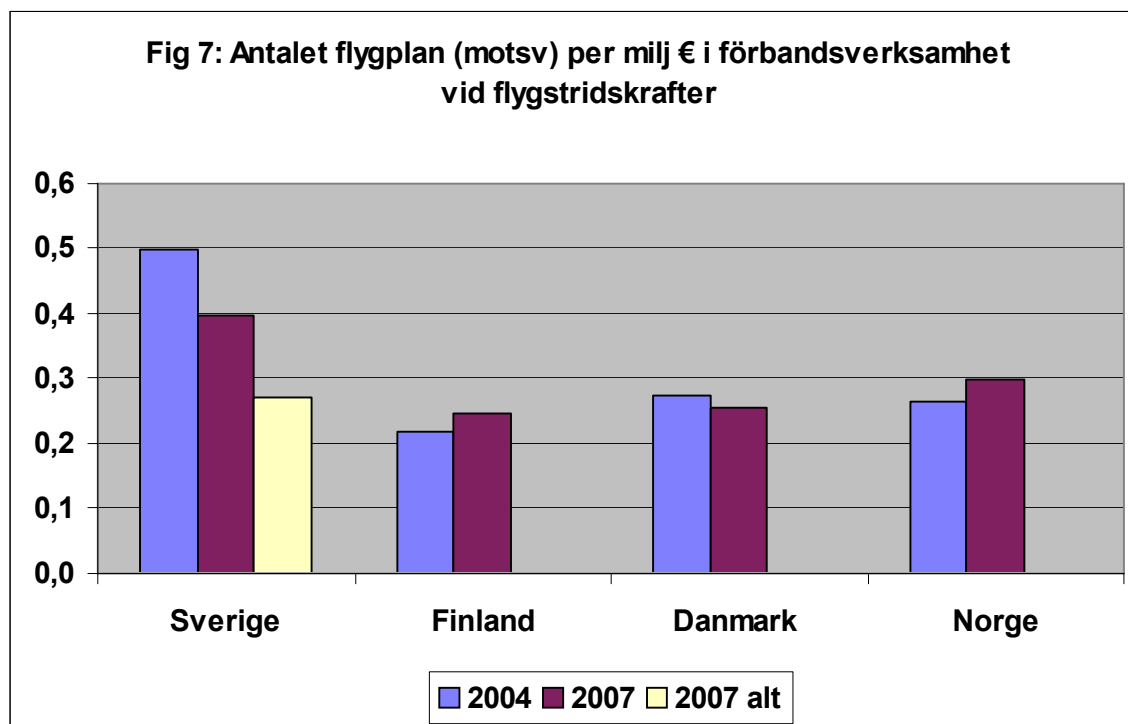
De svenska flygstridskrafterna inrymmer stridsflygplan och transport- och specialflygplan av olika slag för militärverksamhet. Vidare hänförs de svenska militära helikoptrarna i detta sammanhang till flygstridskrafterna. I Finland tillhör helikoptrar och luftvärn markstridskrafterna. I Danmark och Norge hänförs luftvärn till flygstridskrafterna. Danmark har dessutom i dagsläget lättare luftvärn som hänförs till markstridskrafterna. Som framgår av tabellen i bilaga 3 kommer det danska luftvärnsrobotsystemen att utgå medan de norska minskar avsevärt.

Den mycket stora skillnaden vad avser personalinnehåll som de finska flygstridskrafterna även här uppvisar beror troligen på en större och personalintensivare basorganisation för krigsbruk än vad de övriga nordiska länderna har. I både de danska och de norska flygstridskrafterna minskar personalinnehållet. Detta troligen beroende på minskat luftvärnsinnehåll samt kanske även på minskade krigsbaser.

Utgifterna för förbandsverksamhet för flygstridskrafter i de fyra nordiska länderna visar inget tydligt mönster. I dagsläget ligger utgifterna i de fyra länderna ganska lika. Resultaten är dock kraftigt divergerande. I Sverige läggs utgifterna på att driva en jämförelsevis stor volym av stridsflygplan. I Norge läggs utgifterna på en mindre volym stridsflygplan men även på luftvärn. Norge har åtminstone tidigare haft en luftbevakningsorganisation inom flygvapnet som fortfarande kan påverka antalet personer som redovisas i "fältorganisationen". Rimligtvis drar den dock små utgifter i förbandsverksamheten.

I tabell sidan 4 i bilaga 3 återfinns information avseende flygstridskrafterna i Sverige, Finland, Danmark och Norge. Där framgår personalinnehåll, värnpliktsutbildning respektive utnyttjande av värvade eller motsvarande och flygflottiljer eller motsvarande. Vidare finns en sammanfattad beskrivning av respektive operativa insatsorganisations personalinnehåll och materiellinnehåll.

I fig 7 redovisas antalet flygplan och helikoptrar som vidmakthålls per milj Euro som satsas på förbandsverksamhet i flygstridskrafterna.

För Sverige återges två värden år 2007. Det högre värdet återspeglar det nyckeltal som erhålls om alla 143 flygplan typ JAS som anges i försvarsbeslutspropositionen beaktas. Det lägre värdet illustrerar det som erhålls då endast ca 80 flygplan betraktas som operativa.

Av diagrammen framgår att de svenska flygstridskrafterna med avseende på antalet flygplan (motsv) förmår hålla jämförelsevis hög effektivitet i förhållande till grannländerna i förbandsverksamheten. Där framgår också att denna effektivitet minskar. Detta gäller i synnerhet om man beaktar det mindre antalet operativa stridflygplan. Detta även om både antalet stridflygplan och antalet långtidsanställda minskar. En förklaring i sammanhanget är naturligtvis att en mindre organisation får dras med större overhead av olika slag i förhållande till antalet flygplan. En förklaring kan också vara att man har svårt att minska personal i den takt som neddragningen i verksamhet motiverar.

Observera också att de danska luftvärnsrobotförbanden utgår. Vidare minskar de norska luftvärnsrobotförbanden även om några bibehålls. En omständighet som bidrar till låga värdena för Norge är att luftvärnet ingår i Flygvapnet och att således dess personal ingår i nämnaren medan det inte finns någon prestation i täljaren.

I Sverige och Finland är flygtiden per pilot endast ca 125 respektive 120 timmar per år medan motsvarande tid i Danmark och Norge är 180 timmar. Den mindre flygtiden utgör rimligen en viktig delförklaring till varför de svenska flygstridskrafterna visar förmåga att driva många flygplan i förhållande till utgifterna för förbandsverksamhet.

4. JÄMFÖRELSE FÖRBANDSVERKSAMHET FÖR MARKSTRIDSKRAFTER

4.1. Inledning

Skillnader i utgiftsnivå för förbandsverksamhet för markstridskrafterna mellan de fyra nordiska länderna är mindre än vad man kanske föreställer sig. Sverige och Finland har båda utgifter för förbandsverksamhet kring 800 milj € i dagsläget. En första jämförelse blir då att för denna utgift förmår Finland driva värnpliktsutbildning i stor omfattning, förvalta en organisation på över 400 000 personer och hålla över 1 000 personer i internationell tjänst. För motsvarande utgifter förmår Sverige utbilda ungefär halva antalet värnpliktiga, förvalta en organisation som är mindre än en tiondel av den finska men har ambitionen att hålla en styrka utomlands som till antalet är knappt 50 procent mer än vad Finland bedöms ha som ambition. Intrycket blir att den finska förbandsverksamheten vid markstridskrafterna är effektivare än den svenska.

En motsvarande jämförelse med förbandsverksamheten i Norge ger intrycket att det som presteras är likvärdigt med vad som presteras i Sverige, men till en lägre kostnad. En jämförelse mellan förbandsverksamheten i Sverige och Danmark är svår att göra eftersom det som presteras redan är väsentligt olika och inom några år kommer att bli ännu mera olika.

Ovanstående översiktliga betraktelse leder till slutsatsen att det är angeläget med en mera systematisk analys av produktivitet i sammanhanget dvs. vad förbandsverksamheten presterar i förhållande till utgifterna. Ett tydligare angivande av produktivitet fordrar dock att man anger olika prestationer på något sammanvägt sätt och ställer detta mot utgifterna.

I följande avsnitt jämförs, mot ovanstående bakgrund, förbandsverksamhet vid markstridskrafter i Sverige, Finland, Danmark och Norge med avseende på produktivitet. I bilaga 4 återfinns en utförligare redovisning av stegen i bearbetning fram till det som presenteras.

4.2. Produktivetsjämförelser

Produktivitet med avseende på kostnad och arbetsinsats

I tabell 1 redovisas de uppgifter som jag utnyttjar för produktivetsjämförelsen. Utgångspunkt för arbetet har varit sammanställningar för de fyra länderna som återfinns i bilaga 3.

Produktivetsjämförelserna görs för år 2007, detta eftersom jag bedömer att intresset är störst att se konsekvenser med avseende på produktivitet av nu aktuell planering.

Det innebär att de uppgifter som återfinns i tabellen har lägre grad av säkerhet än om den gjorts på mer närtida förhållanden och därmed varit lättare att grunda på historiska och mer säkra värden. Redovisningen görs i medvetande om att man inte får ett precist mått utan information som kan tjäna som grov indikation i sammanhanget.

Arbetet inriktas på att belysa två olika produktivetsbegrepp nämligen kostnadsproduktivitet och arbetsproduktivitet. Med kostnadsproduktivitet menas då prestationer i förhållande till kostnader eller utgifter. Med arbetsproduktivitet menas prestationer i förhållande till arbetsinsats lämpligen uttryckt i årsverken. Med arbetsinsats avses fast anställda befäl och civilanställda. Här betraktas då den långtidsanställda kadern som leder verksamheten som arbetskraft medan korttidsanställda (liksom värnpliktiga och beredskapskontrakt) enbart ingår i de prestationer som utgör resultat av verksamheten.

I bilaga 4 beskrivs ett sätt att uttrycka de olika prestationerna i ett gemensamt mått som underlättar jämförelser. Det intressanta blir sedan hur denna produktivetskvot förhåller sig för de tre nordiska grannarna i förhållande till den svenska. Resultatet uttrycks således som relativ produktivitet, dvs. i förhållande till den svenska verksamheten.

Värdering av förbandsverksamhetens prestationer är rimligtvis subjektiv och beroende av politisk inriktning av verksamheten. För att belysa detta har värderingarna av olika prestationer varierats. Det innebär att resultatet uttrycks enligt fyra olika värderingsuppsättningar.

En utgångspunkt för värderingarna utgörs värden som erhålls genom översiktliga kostnadsuppskattningar. Dessa redovisas i bilaga 4. Detta kan då sägs utgöra en ”neutral” värdering av de prestationer som beaktas i sammanhanget. Resultat enligt en sådan värdering framställs i de vänstra staplarna i fig 8 och 9.

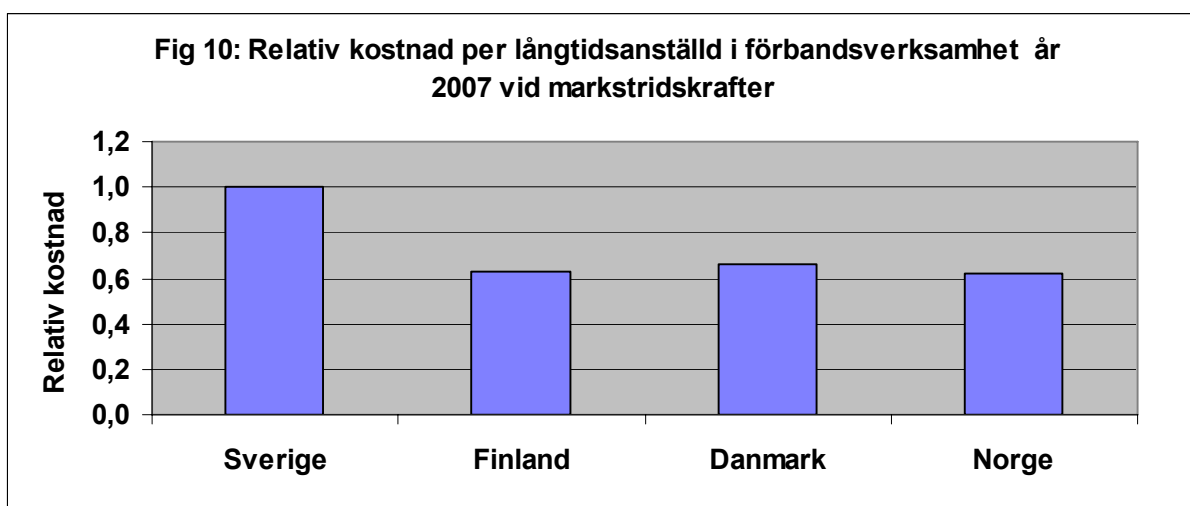
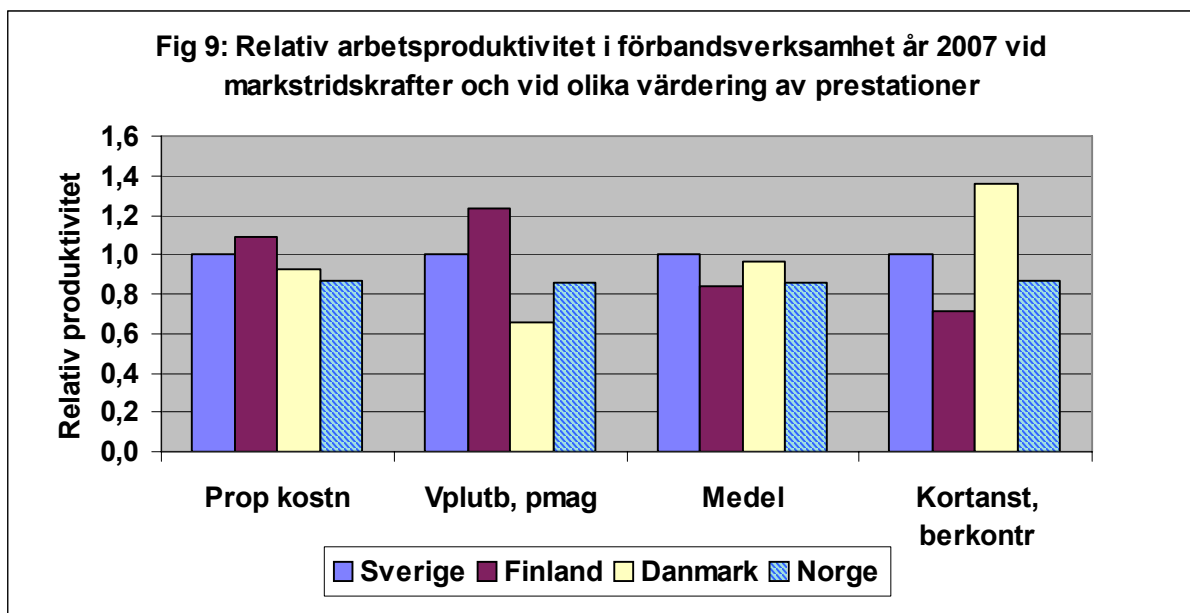
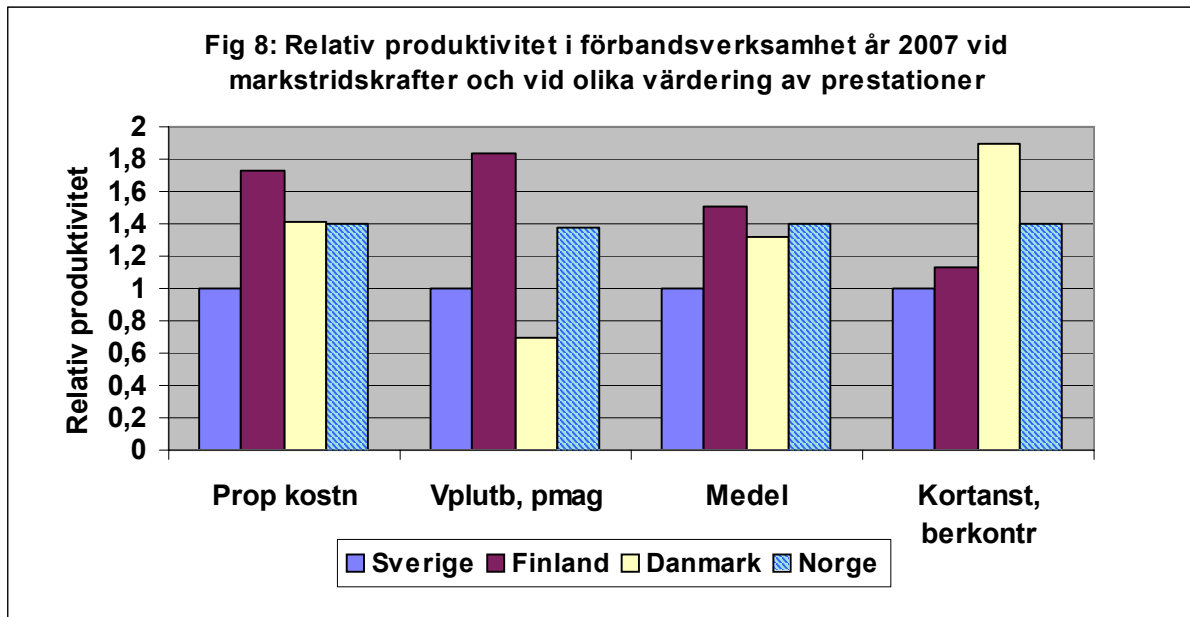
Ett annat värderingsfall utgörs av att värnpliktsutbildning, repetitionsutbildning och stort personalmagasin för nationellt försvar värderas högt på bekostnad av den beredskap som korttidsanställda och personal med beredskapskontrakt representerar. Detta utgör värderingar som kan leda fram till en struktur som den finska. Den näst vänstra uppsättningen staplar i fig 8 och 9 återspeglar resultat som erhålls med en sådan värdering.

Ett annat värderingsfall utgörs av hög värdering av internationella insatser, korttidsanställda och personal med beredskapskontrakt medan personalmagasin för fältorganisation för nationellt försvar värderas lågt. Detta fall är förenligt med en dansk struktur och framställs i de högra staplarna i figurerna.

Tabell 1: Utgifter och prestationer i förbandsverksamhet vid markstridskrafter

Resurser	Sverige 2007	Finland 2007	Danmark 2007	Norge 2007
Utgifter (milj €) i förbandsverksamhet	800	760	770	450
Befäl och civil personal	3320	5000	4850	3000
Prestationer				
Internationellt insatt persstyrka	1 700	1 300	2 000	1 300
”Fältorg” (utom hv, persstyrka)	25 000	200 000	13 220	17 000
Korttidsanställda (persstyrka)	300	0	3 000	500
Beredskapskontrakt eller reputb (persstyrka)	1 000	27 000 ¹⁾	4 070	0
Antal vpl GU	7 100	20 000	6 000	5 100
Utbildning till soldat (perstyrka)			1 300	

¹⁾ Årlig styrka som genomför repövning

I de näst högra staplarna återfinns resultat enligt ett värderingsfall mellan de två senare och utgör således ett medelfall vad avser utbildning av värnpliktiga och internationella insatser. Detta förenat med låg värdering av fältorganisation för nationellt försvar motsvarar de svenska och norska strukturerna.

Av de vänstra staplarna i figur 8 framgår att med ”neutrala” värderingar är förbandsverksamheten vid markstridskrafter i de övriga tre länderna produktivare än i Sverige vad avser kostnadsproduktivitet. Högst i Finland (ca 70% högre än i Sverige) och ca 40% högre i Danmark och Norge.

Vad avser arbetsproduktivitet är dock skillnaderna avsevärt mindre vilket illustreras av fig 9. Finland visar marginellt högre, Danmark och Norge marginellt lägre produktivitet än Sverige. En förklaring till att arbetsproduktiviteten avviker från kostnadsproduktiviteten består i olika kostnader per anställd, vilket framgår av fig 10.

Kostnaden per anställd i förbandsverksamhet vid markstridskrafter i Finland, Danmark och Norge är således bara omkring 60% den svenska. Den *högre kostnaden för de svenska anställda* utgör då den starkaste observationen i sammanhanget. Det bör då vara av intresse att gå in djupare och se om det finns skillnader mellan olika personal-kategorier och att söka efter djupare förklaring. Observera att detta utgör en stark slutsats som inte är beroende av de olika värderingsfallen, vilka säkerligen upplevs som subjektiva av flera läsare.

Att studera de resultat enligt de olika värderingsfallen ger också några intressanta slutsatser. Även om det är i det närmaste självklart att den finska produktiviteten är hög om man värderar värnpliktsutbildning och fältorganisation för nationellt försvar högt kan man konstatera att även vid ”neutral” värdering visar den finska förbandsverksamheten högst produktivitet. Detta i synnerhet vad avser kostnadsproduktivitet på grund av de låga kostnaderna per anställd.

I ovanstående har inte beaktats skillnader i resultat som eventuellt erhålls per tidsenhet. Exempelvis anses den finska utbildningen som intensivare än den svenska med bl a fler övningsstimmar per vecka. Detta borde medföra att värnpliktsutbildningen per tidsenhet och soldat i Finland skulle kosta mer än i Sverige. Mot denna bakgrund blir det än mer anmärkningsvärt att förhållandet är det omvända.

Produktiviteten i den norska förbandsverksamheten framträder som konstant i förhållande till den svenska och oberoende av hur man värderat prestationerna i förbandsverksamheten vid markstridskrafter.

Produktiviteten för den *danska* förbandsverksamheten blir naturligtvis överlägsen vid värderingar som lägger hög vikt vid beredskap i form av korttidsanställda och personal med beredskapskontrakt. Det är dock intressant att även med ”medelvärderingar” blir produktiviteten i den danska förbandsverksamheten vid markstridskrafter jämförbar med den norska och vad avser kostnadsproduktivitet högre än den svenska. Vidare finns viss tendens att underskatta den danska arbetsproduktiviteten genom att jag definierar all långtidsanställd personal som produktionsfaktor. Om t.ex. de yngre bland

de långtidsanställda betraktas som enbart prestation blir de kvoter som här återges gynnsammare för Danmark.

Vidare innebär den utnyttjade metoden viss underskattning av produktivitet (både kostnadsproduktivitet och arbetsproduktivitet). Denna effekt bedöms försumbar eller marginell för de övriga länderna men torde ha viss inverkan på de mätetal som representerar Danmark i sammanhanget. Tillsammans leder dessa resonemang till slutsatsen att den danska strukturen är bättre än de norska och svenska vad avser produktivitet i en tämligen vid uppsättning av värderingar.

Observera att i den översiktliga analys som här genomförts har utbildningens kvalitet, t ex vad avser förmåga att tjänstgöra i olika befattningar, inte beaktats. Detta får anstå till djupare analyser.

Redovisningen av personal, framför allt civil personal, är svagare än den ekonomiska redovisningen. FN-statistiken med dess upplösning vad avser kostnader saknar motsvarighet när det gäller personal. Det innebär att mina möjligheter att genom ”triangulering” bedöma personalantalet för den del inom försvarsmakten som arbetar med förbandsverksamhet vid markstridskrafter blir sämre. Osäkerheten i bedömningarna vad avser arbetsproduktivitet är därför större än vad avser kostnadsproduktivitet.

Produktivitet med avseende på internationell tjänst

Ovanstående sammanvägning av prestationer kan säkerligen förefalla abstrakt för många läsare. Jag kompletterar därför med separatredovisningar av personalstyrka i internationell tjänst i förhållande till utgifter för förbandsverksamhet i markstridskrafterna (se fig 11).

Där illustreras att alla fyra länder avser att öka det som presteras i internationell tjänst i förhållande till utgifterna på förbandsverksamhet. Ökningen i detta avseende bedöms bli störst i de norska och danska stridskrafterna. Den norska ökningen skall dock ses mot den bakgrunden att Norge för år 2004 redovisar ett lägre värde än föregående år då man hade en betydligt större styrka tjänstgörande utomlands. Även den ökning som jag kan utläsa ur de aktuella planeringsunderlagen tyder på att produktiviteten i detta avseende i Sverige och Finland inte kommer att nå upp till vad som planeras för Danmark och Norge.

4.3. Variationsanalyser och slutsatser

Inverkan av "hyror" m.fl. osäkerheter i utgifter för förbandsverksamhet

En väsentlig källa till osäkerhet utgörs av det faktum att jag varit tvungen att *bedöma* utgifterna för förbandsverksamhet vid markstridskrafterna eftersom de kostnadsuppgifter som lämnas inte är specificerat i underlaget. De värden som jag redovisar i tabell 4.1 är således framtagna genom "triangulering" från flera typer av underlag som beskrivits i avsnitt 2. En annan källa till osäkerhet utgörs av de växelkurser som används vid omräkning till euro.

Sammantaget bedömer jag att det värde på utgifterna för förbandsverksamhet som anges för Finlands förbandsverksamhet är relativt säkert. De danska värdena avser resultat efter en relativt stor förändring av verksamhetens karaktär varför en betydligt större osäkerhet föreligger. Osäkerheten i utgifter i sammanhanget i Norge och Sverige bedöms ligga däremellan.

Eftersom det resultat som redovisas endast påverkas av relationerna mellan utgifterna för förbandsverksamheten bedömer jag att det räcker att variera de svenska värdena för att illustrera hur osäkerheterna påverkar resultaten. Spännvidden i variationerna måste då bli så stor att korsvisa variationer fångas in i ett värde. Med korsvis variation menar jag då att t.ex. rimlig överskattning av det svenska värdet skall kombineras med rimlig underskattning av något av de tre övriga. Dvs. beräkning för fallet att de svenska utgifterna i sammanhanget är överskattade med 20 % täcker även fallet att de svenska är överskattade med 10 % och jämförda länder är underskattade med 10% och så vidare.

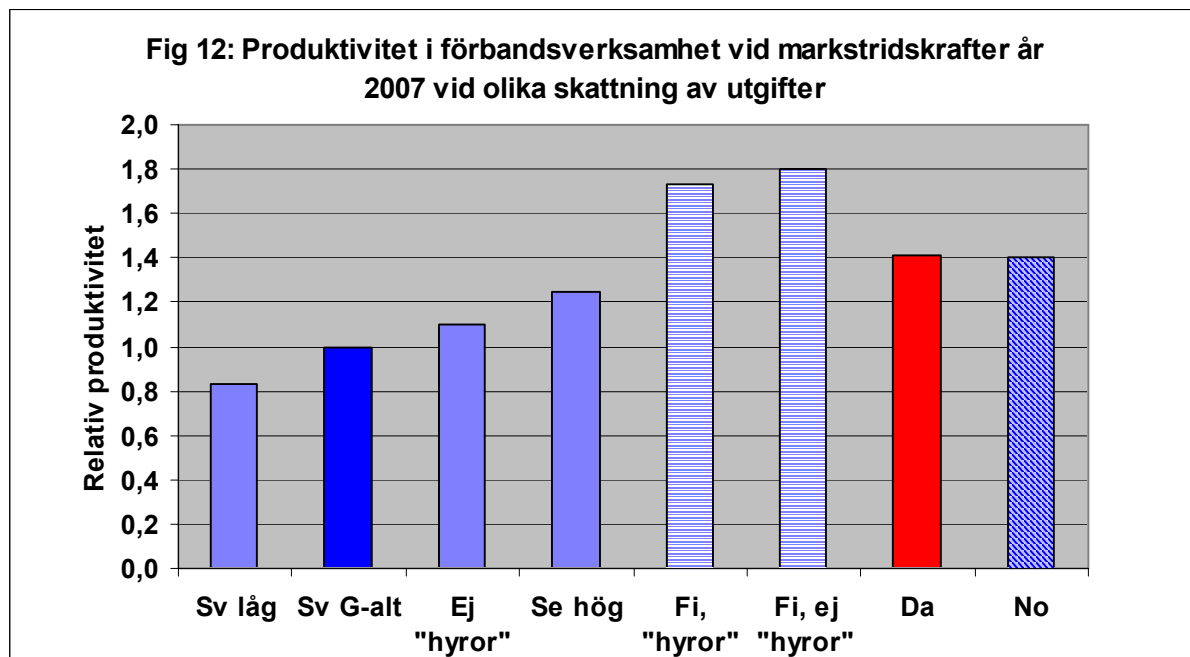
Utgångsvärdet för utgifterna för förbandsverksamhet vid de svenska markstridskrafterna bedöms enligt tidigare till ca 800 milj euro år 2007. Jag beräknar då också produktiviteten i de fall de svenska utgifterna skulle vara underskattade respektive överskattade med 20% dvs. utgifterna i variationsanalysen blir 960 respektive 640 milj euro.

I sammanhanget beaktas också problemet med "hyror" dvs. de kostnader för utnyttjande av mark och anläggningar som påförs försvarsmakten. Problemet består bl.a. i att sådana "budgettekniska" kostnader inte används i alla länder. Detta försvårar naturligtvis produktivitetjämförelser. Det finns vidare en diskussion i politiska och ekonomiska kretsar beträffande det lämpliga i att ha sådana kostnader och hur stora de skall vara. Av FN-underlaget framgår de "hyror" som ingår i de svenska försvarsutgifterna. När kostnader av detta slag borträknats bedömer jag att ca 730 milj € kvarstår som relevant utgift. Jag har då beaktat att till år 2007 kommer några regementen att överges av markstridskrafterna. I detta fall gör jag också motsvarande reduktion för de finska utgifterna. För de danska och norska stridskrafterna specificeras inga "hyror" i FN-underlaget.

Mot ovanstående bakgrund har beräknats de fyra variationsalternativen för de svenska utgifterna ovan, två alternativ för de finska utgifterna (fallen med respektive utan "hyror" i utgifterna) samt danska och norska värden utan variation. Resultaten uttrycker liksom tidigare relativ produktivitet dvs. sammanvägda prestationer i förhållande till utgifter förbandsverksamhet och relaterat till den svenska.

Resultatet blir att om man inte tar med "hyrorna" bland utgifterna för förbandsverksamheten förbättras den svenska produktiviteten med ca 10 %. Noteras bör dock att även den finska produktiviteten förbättras med ca 7 %. I övrigt är resultatet det förväntade nämligen att om utgifterna för förbandsverksamheten skulle bli 20 % högre minskar relativa produktiviteten i motsvarande grad.

Resultatet framställs i fig 12.

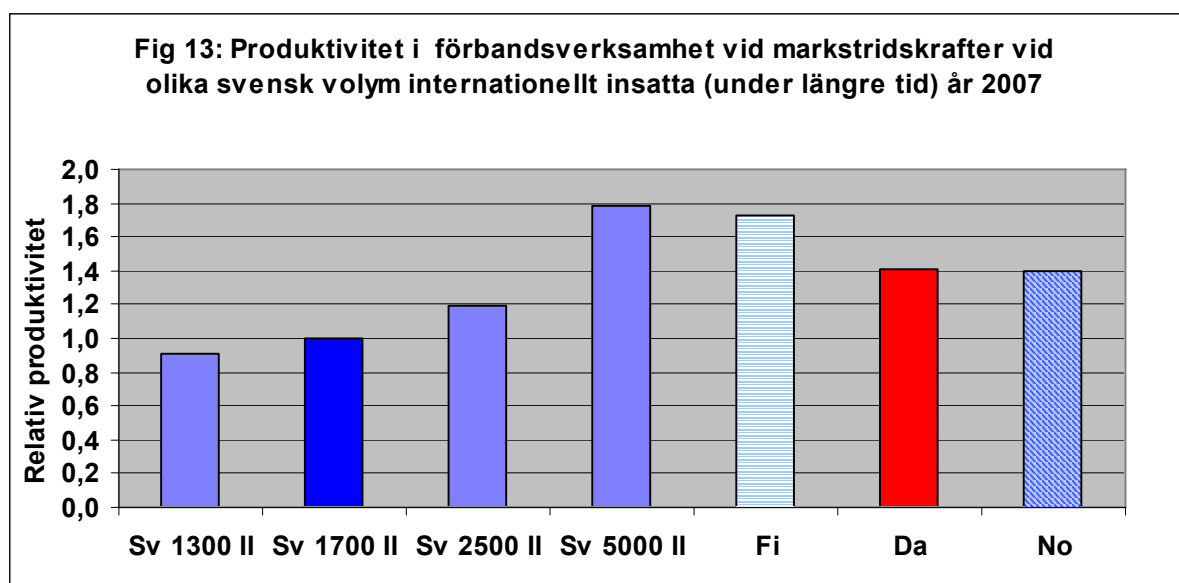
I detta sammanhang måste också anknytas till tidigare redovisning av andelen gemensamt dvs. ej uppdelat på försvarsgrenar eller motsvarande. Där framgick att för den norska förbandsverksamheten en väsentligt större andel redovisades som gemensam kostnad än vad som görs i de övriga tre länderna. En närmare granskning av jämförbarhet i underlaget skulle kanske föranleda korrigeringar i underlaget som skulle försämra den norska produktiviteten med något tiotal procent. Samtidigt är dessa gemensamma kostnader föremål för speciell uppmärksamhet i Norge vilket gör att det inte går att dra några bestämda slutsatser av detta slag.

Inverkan av personalvolym i internationell tjänst

Antalet personer som respektive försvarsmakt förmår hålla stadigvarande i internationell tjänst utgör en uppgift som är väsentlig och väger tungt i den samlade produktivetsbedömningen. Det finns därför anledning att undersöka hur olika variationer påverkar resultatet.

Värdet 1 700 svenska soldater i internationell tjänst är den ambition som ingår bland de prestationer som utgör grundalternativ i bedömningarna. Det utgör dock en kraftig höjning jämfört med det antal som i dagsläget tjänstgör internationellt. Olika värden har också förts fram under år 2004. Det finns därför anledning att variera detta värde. Här ansätts således 1 300 som ett lågt värde. Notera dock att även detta innebär en avsevärd höjning, nämligen med 50 % jämfört med dagens nivå. Antalet 2 500 har också nämnts varför det används som ”medelhögt” värde. Slutligen anges också 5 000 främst för att det utgör ett värde som skulle medföra att den svenska produktiviteten kommer att något överträffa den finska vid ”neutral” värdering av prestationer.

Resultatet framgår av fig 13.

Om Sverige endast förmår hålla 1 300 i internationell tjänst blir produktiviteten ca 10 % sämre om allt annat är oförändrat. Diagrammet visar också att (med ”neutrala” värderingar) Sverige måste kunna uppträda med närmare 5 000 personer för att överträffa den finska kostnadsproduktiviteten.

I sammanhanget kan också ges kommentaren att om Sverige skulle förmå hålla en styrka på 2 500 insatta i internationell tjänst under längre tid och att detta kombineras med att hyror inte beaktas bland kostnaderna för förbandsverksamheten blir kostnadsproduktiviteten nära den i Danmark och Norge.

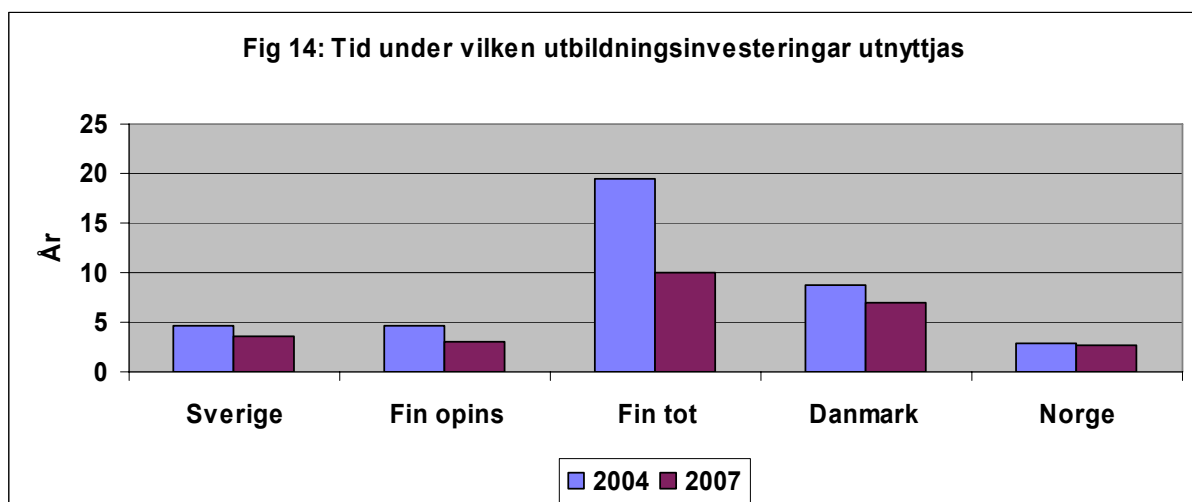
4.4. Orsaker till svårigheter i produktivitet

Utnyttjande av utbildningsinvestering

En omständighet som kan vara av intresse i sammanhanget utgörs av hur man utnyttjar den investering som utbildning av personal representerar. Om utbildningen kan ”skrivas av” under lång tid blir behovet av ersättningsutbildning mindre och därmed kostnaderna, vilket innebär att produktiviteten blir högre än om utbildade soldater måste ersättas av nyutbildade inom kort tid.

I fig 14 redovisas att den tid som utbildade värnpliktiga och korttidsanställda utnyttjas i någon form av markstridsorganisation efter genomförd grundutbildning skiljer sig mellan de olika länderna.

För Finland blir två värden av intresse. Det ena värdet är den tid de värnpliktiga efter grundutbildning utnyttjas i operativa insatsorganisationen. Det andra värdet är den tid som de värnpliktigas grundutbildning utnyttjas totalt, dvs. när man även beaktar personalinnehållet i de territoriella förbanden. Den tid som grundutbildningsinvesteringen i värnpliktiga utnyttjas i de svenska, norska och de finska operativa styrkorna är mindre än fem år och mindre än utnyttjandet av motsvarande investering i Danmark. Totalt utnyttjas dock de finska utbildningsinvesteringarna längre tid än de danska.

För de danska markstridskrafterna återspeglas här hur länge de cirka 1 300 som varje år avses få utbildning på totalt ett år kommer att behöva utnyttjas för att upprätthålla personalstyrkan vad avser korttidsanställda, beredskapssoldater och soldater i internationell tjänst. Totalt uppgår det samlade utnyttjandet av grundutbildning till närmare sju år. 1 300 utbildade per år förväntas således försörja en stående organisation på närmare 3 000 korttidsanställda soldater i hemlandet, ca 1 500 i internationell tjänst och ca 4 000 med beredskapskontrakt.

Om man i en dansk lösning skulle bibehålla personal med militär utbildning och erfarenhet ytterligare ca 10 år skulle rimligen en mobiliseringsorganisation på omkring 10 000 – 15 000 kunna upprätthållas utöver den som nu redovisas.

Den norska lösningen är snarlik den svenska, men antyder värden som visar lägre produktivitet i sammanhanget.

Slutsatsen blir att både den danska och finska strukturen visar bättre utnyttjande av utbildningsinvesteringar, detta både i dagsläget och mot år 2007.

Förändringstakt

En förklaring till den mindre gynnsamma jämförelsen 2007 kan vara att de svenska markstridskrafterna då genomgått en större omvandling än vad de övriga tre länderna har, vilket framgår av tabell 2

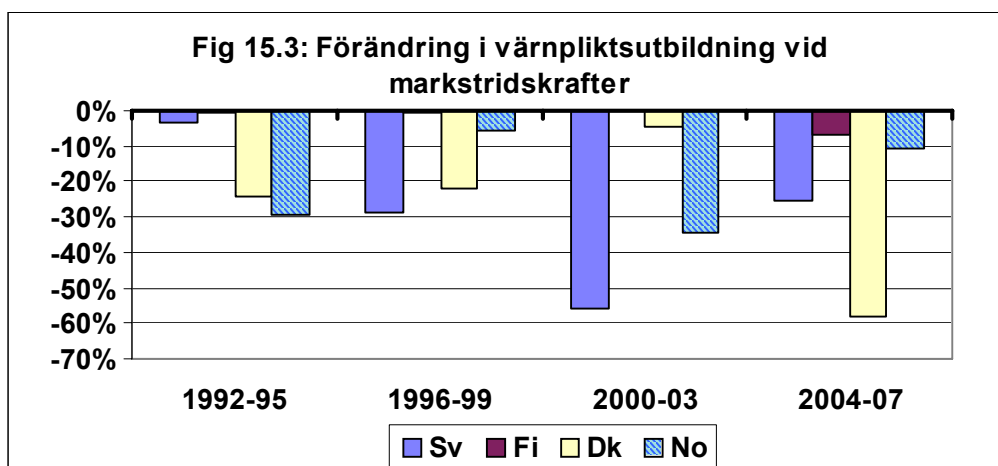
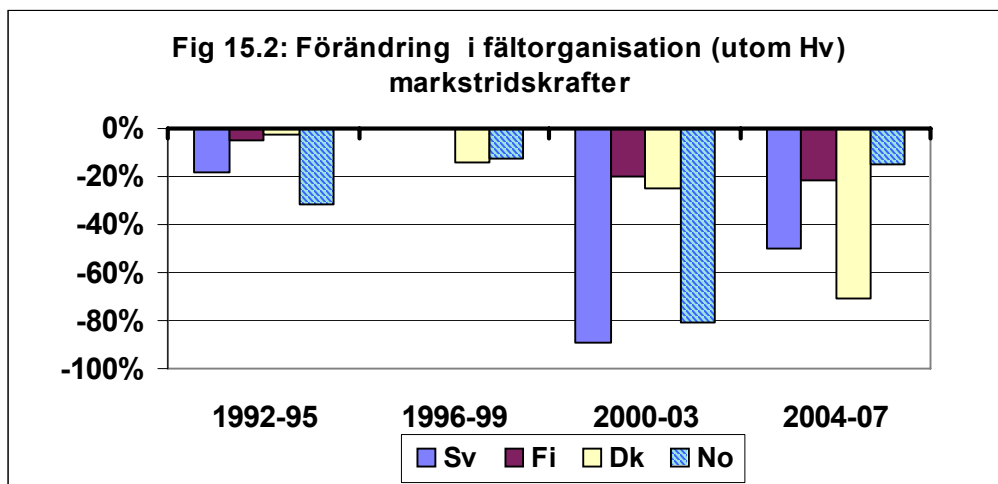
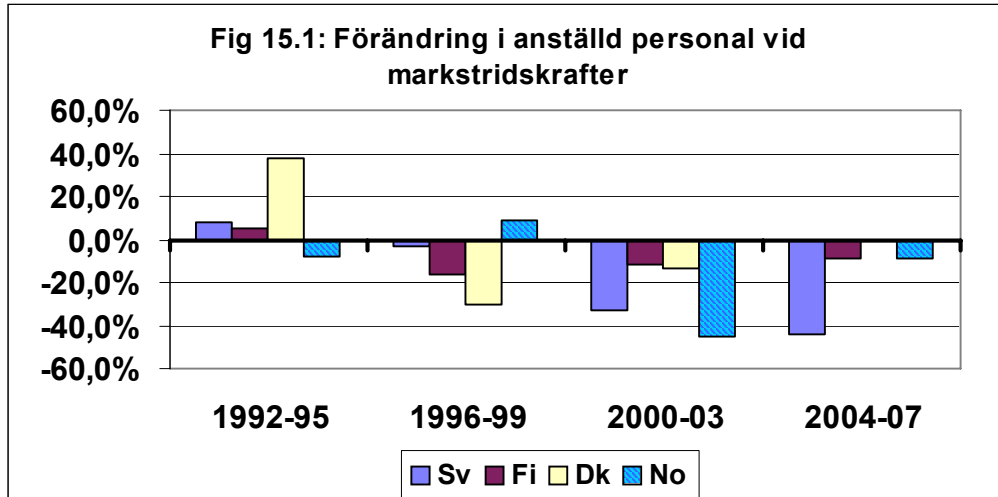
Tabell 2: Förändringar i markstridskrafter från 1991 till 2007

Förändring:	Sverige	Finland	Danmark	Norge
Försvarssatsning (andel av BNP ¹)	- 30 %	Oförändrat ²	- 20 %	- 40 %
Fältorg personal- innehåll	- 95 %	- 40 %	- 80%	- 90 %
Utbildning av värnpliktiga	- 80 %	- 7 %	- 80 %	- 60 %
Anställd militär personal	- 60 %	- 30 %	- 20 %	- 50 %

Obs: ¹ Avser hela försvarsmakten.

² Under anskaffning av flygplan typ F 18 ökade försvarsutgifterna tillfälligt.

Ännu mera intressant bedöms dock vara att studera hur takten i förändringarna har varierat under perioden. Därför behandlas förändringstakt under fyra perioder som vardera omfattar fyra år nämligen: 1991-95, 1995-99, 1999-03 och 2003-07. Resultaten visas i fig 15:1-3.

Det samlade intrycket blir då att de skandinaviska markstridskrafterna sedan slutet av 1990-talet genomgår en omfattande minskning. Minskningarna i Norge och Sverige är i förhållande till respektive utgångsläge i samma storleksordning. Minskningarna i militär personal under innevarande fyraårsperiod (2003-2007) i Sverige är större än i något annat nordiskt land. Detta är naturligtvis förenat med omställningsproblem som kan bidra till att förklara den svaga kostnadsproduktivitet som redovisats kring 2007.

Resultatet är att Danmark under innevarande period gör omfattande minskningar i fältorganisation och värnpliktsutbildning med måttlig minskning i anställd militär personal. Den förväntade goda produktiviteten i de danska markstridskrafterna som tidigare påvisats bör således hänföra sig till ökade prestationer i form av ökad volym i personal insatt i internationell tjänst samt ökad volym av personal med beredskapskontrakt.

Den svenska minskningen i militär personal mellan år 2003 och 2007 bedöms komma att bli drygt 40 %. Den föregås av en minskning med drygt 30 % mellan 1999 och 2003. I Norge hade man en minskning också på drygt 40 % mellan 1999 och 2003. Minskningen i personal skall dock även ses mot bakgrunden att minskningen i fältorganisation och utbildning av värnpliktiga varit den största av de här studerade länderna. Den i diagram 15 framträdande minskningen av värnpliktsutbildning i Danmark under innevarande period är procentuellt hög, men sker dock från en avsevärt lägre nivå.

Ytterligare orsaker

En orsak till en jämförelsevis lägre produktivitet kan också bestå av att man i verksamheten har högre ambitioner i några avseenden. Ett exempel på detta framförs i Schön (2004). Där redovisas en jämförelse mellan svenska och finska förband i Kosovo. Även om undersökningen avser ett mycket begränsat objekt illustrerar den intressanta problemställningar. De undersökta svenska och finska förbanden bedömdes ha likvärdig förmåga, medan den svenska kontingenten hade högre personalkostnader samt högre kostnader för hyror, varor och tjänster. Vidare anges att de svenska metoderna för rekrytering och utbildning var mera komplicerade och därmed mer kostnadsdrivande än motsvarande finska.

Även om ovanstående inte skulle vara relevant i alla avseenden så kan en icke oväsentlig förklaring till att den svenska förbandsverksamheten är dyr i förhållande till resultatet också vara att de svenska *professionella militära ambitionerna* är högre. Dvs. att man i vissa sammanhang kräver mer omfattande utbildning och övning för att nå fram till ett resultat som man betraktar som godtagbart.

Slutligen kan en förklaring till relativt höga kostnaderna i den svenska förbandsverksamheten kan också vara att utbildning med stridsvagnar genomförs i större omfattning. Utbildning av stridsvagnssoldater är bland de dyraste i sammanhanget. Denna förklaring är troligen relevant i jämförelse med Danmark och Norge. I jämförelse med Finland är det inte lika enkelt eftersom man även där har många stridsvagnar

i den krigstida organisationen. Möjligen kan det förhålla sig så att man i Finland ger en *mindre andel* av de värnpliktiga utbildning på stridsvagnar, vilket innebär att dess inverkan i genomsnitt blir mindre än i Sverige.

5. FORTSATT VERKSAMHET

Syftet med verksamheten i projektet som under år 2005 bedrivs under namnet Internationella försvarsjämförelser är att öka kunskap om och få idéer för verksamhetens bedrivande från andra länders försvarsmakter. Den övergripande inriktningen bör vara att ange på vad sätt uteffekten från respektive lands försvarsmakt skiljer sig från den svenska och hur kan detta relateras till en annan uppbyggnad av de ingående systemen. Ett första led i en sådan jämförelse blir då att ange hur olika länders försvarsekonomi skiljer sig från den svenska

Inriktningen av verksamheten bör ske mot sådana länder som kommit längre i omställning av vad Sverige förmått, exempelvis Nederländerna. Det är vidare angeläget med fördjupning av kostnadsbild för kontraktsanställd personal i olika former av anställningsvillkor. Det är viktigt att denna kostnadsbild blir så komplett som möjligt med olika löneförmåner utöver direkt lön. För jämförbarhet är det också angeläget att relatera kostnaderna för personal till andra grupper i respektive samhällen med olika typer av förmåner utöver lön samt att beakta skattenivå mm.

När det gäller uteffekten bör personalens utnyttjande i olika verksamheter belysas liksom deras övningsnivå.

Jämförelserna bör också omfatta vilka resurser som satsas på administration, förvaltning och ledning. Vidare är det angeläget med nya idéer i dessa avseenden

Området förnyelse av materiel och administration av materielanskaffning behöver också belysas. Därvid bör anges hur man ser på behovet av förnyelse och modernitet jämfört med vidmakthållande, direktanskaffning i förhållande till utveckling mm.

Det höga kostnadsläget och den sämre kostnadsproduktiviteten för den svenska förbandsverksamheten vid markstridskrafter synes till del kunna hänföras till höga professionella ambitioner som endast i måttlig utsträckning tar ekonomiska hänsyn. En väsentlig fråga i sammanhanget är i vilken mån man får man kvalitetsskillnader som motiverar högre kostnaderna. För att analysera en sådan frågeställning fordras en arbetsuppläggning med stor omsorg.

6. REFERENSER

Danska försvarskommandot; *Forsvarets udvikling*, OH-dokumentation från föredragningar för regeringen, Köpenhamn, hösten 2003. <http://www.fmn.dk>

Danska försvarsministeriet; *En verden i forandring – et forsvar i forandring*, *Regeringens forsvarsoplaeg 2005-2009*, Köpenhamn, mars 2004. <http://www.fmn.dk>

Danska försvarsministeriet; *Aftale om forsvarets ordning 2005-2009*, Köpenhamn, juni 2004. <http://www.forsvaret.dk>

Finska försvarsdepartementet; *Finlands säkerhets- och försvarspolitik 2004*, *Statsrådets redogörelse SRR 6/2004*, Helsingfors september 2004. <http://www.defmin.fi>

Finska försvarsdepartementet; *Verksamhets- och ekonomiplan för försvarsministeriets förvaltningsområde för åren 2004-2007*, Helsingfors september 2004. <http://www.defmin.fi>

Finska försvarsmakten; *Försvarsmakten i fickformat 2003*, Helsingfors 2003. <http://www.mil.fi>

Försvarsmakten; *Årsredovosning 2003*, Stockholm 2004.

Försvarsmakten; *Fortsatt reformering av Försvarsmakten* (underlag för försvarsbeslut 2004), HKV 23 383:63620, Stockholm 2004-02-27.

IISS; *The Military Balance 1992-1993*, Oxford 1992.

IISS; *The Military Balance 1996-1997*, Oxford 1996.

IISS; *The Military Balance 2000-2001*, Oxford 2001.

IISS; *The Military Balance 2004-2005*, Oxford 2004.

Larsson, Sven-Olof; *Kvalitet och produktivitet – Teori och metod för kvalitetsjusterade produktivitetensmätt*, *Finansdepartementet DS 1994:23*.

Löfstedt, Helge; *Kostnad och kapacitet för militärt försvar – Förstudie internationella jämförelser*, FOI Underlagsrapport FOI-R—1167—SE, februari 2004, ISSN 1650-1942.

Norska regeringen; *Den videre moderniseringen av Forsvaret 2005-2008*, Kortversion av stortingsproposition nr 42 (2003-2004), Oslo 2004. <http://www.odin.dep.no/fd/>

Norska regeringen; *Den videre moderniseringen av Forsvaret 2005-2008*, Stortingsproposition nr 42 (2003-2004), Oslo 2004.

Norsk Forsvarsnett; *Fakta om Forsvaret*, Oslo 2004, <http://www.mil.no>

Pliktverket; *Värnplikten i Norden*, broschyr Karlstad 2004.

Schöön, Urban; *Insats eller föresats: Varför säkerhetspolitiska ambitioner inte alltid kan omsättas i militäreffekt eller förmåga*, FHS C-uppsats 19 100:2038, Stockholm 2004.

Svenska regeringen; *Vårt framtida försvar*, Prop 2004/05:5, Stockholm 23 september 2004.

United Nations, Secretary-General; *Objective information on military matters, including transparency of military expenditures*, New York August 2003.

United Nations, Secretary-General; *Objective information on military matters, including transparency of military expenditures*, New York July 2004.
<http://www.un.org/ga/59/documentation/list1.htm/>

BILAGA 1

FÖRSVARSMAKTEN I FYRA NORDISKA LÄNDER - SAMMANSTÄLLNING

Sveriges försvarsmakt

I tabell sidan 54 återfinns kostnadsdata för Sveriges försvarsmakt så som de redovisas i FN-underlaget utgivet 2003. Uppgifter för Sverige föreligger i motsvarande underlag från 2004.

I tabell sidan 55 återfinns urval av information avseende förbandsverksamhet för Sveriges försvarsmakt. Urvalet avser information som bedöms väsentlig för förbandsproduktionens effektivitet i en internationell jämförelse. Uppgifterna avser år 2004 och 2007 dvs. sista året enligt försvarsbeslutet. Uppgifterna är hämtade från:

- Årsredovisning 2003,
- Försvarsmaktens underlag inför nästa försvarsbeslut enligt redovisning 2004-02-27 samt
- Prop 2004/05:5.

I tabellerna finns ett antal frågetecken som visar att information inte kunnat påträffas eller bedömas. Uppgifter med liten stil markerar bedömningar med lägre grad av säkerhet.

Ett problem i sammanhanget är att i ingetdera av dessa underlag har det varit möjligt att hitta uppdelade kostnadsuppgifter avseende förbandsverksamhet. Den systematik som man rapporterat till FN och således återfinns i dess uppställningar av försvarsutgifter har man valt att inte utnyttja i underlaget inför försvarsbeslutet. Det medför att jag gjort bedömningar utifrån FN-underlaget för tidigare år och allmän information. Bedömningarna för år 2004 är rimligen ganska säkra eftersom skillnaderna i förhållande till år 2002, där kostnadsuppgifter återfinns nedbrutna, rimligen är små.

I tabellen sidan 55 redovisas också uppgifter avseende Försvarsmaktens personalinnehåll specificerat i militär befälspersonal, civil personal och värnpliktiga. Vidare finns redovisat grundorganisation i form av antal ”plattformar” dvs. regementen, marinbaser och flottiljer.

Försvarsmaktens operativa organisation finns i Försvarsmaktens underlag. Denna är dock endast redovisad i form av organisationsenheter, i allmänhet bataljon, men inte med personalinnehåll. Eftersom personalinnehåll utgör den storhet som är mest

användbar vid översiktliga betraktelser återfinns i tabellen en skattning. Huvuddragen av organisationsinnehållet återfinns i de tabeller i bilaga 3 där information finns sammanställd för Sverige och de tre grannländerna avseende markstridskrafter, sjöstridskrafter respektive flygstridskrafter.

Den svenska försvarsmakten kommer under åren mot 2007 att minska den samlade operativa insatsstyrkans personalinnehåll från storleksordning 70 000 till ungefär hälften.

Försvarsmaktens underlag och prop 2004/5:5 för utvecklingen mot 2007 säger litet om vilken personalvolym man bedömer att hålla i internationell tjänst. Här antas att ambitionen höjs från dagens volym på omkring 850 personer (enligt Military Balance 2004-2005) till ca 1 700 i internationell tjänst. Denna uppgift avser då styrka som kan upprätthållas under längre tid. Avsikten är också att Sverige under kort tid skall kunna uppträda med större styrka. Här bedöms värdet ca 2 500 ge en uppfattning om den storleksordning man är inriktad mot.

Värnpliktsuttaget reduceras från drygt 15 000 till närmare 10 000 årligen inryckande.

Markstridskrafterna består av ca 30 bataljoner av olika slag. Antalet ”stridande” bataljoner blir omkring 15. Alla styrkor avses få varierande beredskap, dvs. de kan göras insatsberedda inom viss tid efter beslut. Dessa tider varierar från någon vecka upp till i några fall fem år. Fördelningen mellan olika beredskapsgrader finns inte angivet i öppna källor.

Finlands försvarsmakt

I tabeller sidorna 56 och 57 återfinns information motsvarande den som beskrivits för Sverige ovan. Uppgifterna är hämtade från fem källor:

- Finska försvarsmaktens faktaredovisning som avser ”nuläget”, dvs. slutet av år 2003 eller början av år 2004.
- ”Försvarsministeriets plan för utveckling år 2004 -2007”. Där framgår att den finska försvarsmakten anges utvecklas utan språngartade förändringar.
- ”Finlands säkerhets- och försvarspolitik 2004, Statsrådets redogörelse 6/2004”, utgiven den 24 september 2004 och täckande tiden 2005-2012.
- FN Statistiksamling militära utgifter utgiven augusti 2003 och innehållande uppgifter för 2002. Motsvarande utgåva 2004 saknade nya uppgifter från Finland.
- Military Balance 2004 - 2005

I statsrådets senaste underlag från september 2004 redovisas hur man avser genomföra minskning av total "krigstida" organisation från tidigare personalinnehåll omkring 500 000 till omkring 350 000. De två pansarbrigaderna minskar till en. Vidare skall man ha två mekaniserade stridsgrupper. Av underlaget framgår inte om de är nya eller funnits tidigare. Vidare ingår tre beredskapsbrigader och fyra jägarbrigaderna. Dessa två brigadtyper är troligen likartade till sin organisation men beredskapsbrigaderna prioriteras när det gäller modernisering av materiel och de anges få operativ status under år 2008. Vidare tolkar jag att de stridvagnar typ Leopard 2 som ersätter de sovjetiska T-72 samt stridsfordon 9030 avses bli operativa till denna tidpunkt. I övrigt avser man förbättra spanings- och ledningsförmåga samt luftvärn. En helikopter-bataljon blir operativ till 2010. Vidare utvecklas specialförbandens prestationsförmåga och beredskap. Tunga salvpjäser anskaffas med lämpliga spanings- och målanvisnings-system som stöd.

Observera att Finland har gränsskyddstrupper med en personalstyrka i dagsläget på omkring 22 000 som tillhör inrikesdepartementet. Här har denna styrka inräknats och redovisas i kolumnen gemensamt i tabellen. I FN-underlaget inkluderas också gränsskyddstrupperna i de totala kostnader som redovisas. Jag har därför valt att lägga till motsvarande post i det som här redovisas. Gränsskyddstrupperna avses minska avsevärt (till 8 500) i statsrådets senaste underlag från september 2004.

De territoriella trupperna minskar från över 400 000 i dagsläget till 225 000. Där ingår också infanteribrigader som dock minskar i antal till sju. Man avser också att organisera en ny typ av enheter som kallas landskapstrupper. Dessa skall utgöra en del av frivilligförsvaret och kan troligen liknas vid hemvärnet i de tre skandinaviska länderna.

Personalvolym i internationell tjänst har minskat till ca 900 (enligt The Military Balance 2004/05). Resonemanget i det senaste underlaget tolkas som att man vill kunna uppträda med samma storleksordning som tidigare dvs. ca 1 300. Underlaget säger inte något om eventuellt utökad förmåga under kortare tid. Det finländska systemet synes inte heller på något enkelt sätt medge något sådant.

Finland bibehåller allmän värnplikt där kortaste utbildningstid är 6 månader. Drygt hälften bedöms dock fullgöra nio eller tolv månaders grundutbildning. Ca 30 000 genomför grundutbildning varje år. Totalt antal tjänstgörande vid ett tillfälle torde dock inte överstiga 25 000. Därtill kommer att ca 30 000 genomför repetitionsövning på ungefär en vecka per år. För framtiden anges mellan 25 000 och 30 000.

Under vinterhalvåret genomförs utbildningen i "krigsorganiserad" form. (se bild sidan 62).

Man har infört ett nytt akademiskt befälssystem som även omfattar befäl med kort anställningstid, dvs. 10-15 år. (bild på sidan 2 i bilaga 2) I framtiden bedöms 15 % av befälsstyrkan ha denna kortare anställningstid ("tidsbundna anställningsförhållanden"). Vidare ersätts efter hand institutofficerare med en yrkesunderofficerskår. I

sammanhanget bör då också nämnas att normalt pensioneras militär personal vid 55 år i Finland.

I planen för utveckling anges som inriktning för anskaffning av försvarsmateriel följande ”beställningsfullmakter”:

- Utrustande av beredskapsförband (avser troligen 3 jägarbrigader med hög beredskap)
- Anskaffning av spanings-, övervaknings- och ledningssystem
- Tryggande av system och verkansmöjligheter för luftförsvarets baser
- Förnyande av marinen
- Service och system vid helikopterbaserna
- Utvecklande av huvudstadsregionens försvar
- Försvarsmaktens tekniska forskning och produktutveckling
- Kompletterande av beredskapsförbandens utrustning
- Utvecklande av Finlands krigsekonomiska beredskap

Danmarks försvarsmakt

Information avseende Danmarks försvarsmakt återfinns i tabell på sidorna 58 och 59. Uppgifterna är hämtade från:

- Försvarsmaktens faktaredovisning, som avser försvarsbudget 2004 och med andra uppgifter, som rimligen avser årsskiftet 2003/04,
- Försvarsöverenskommelse mellan partierna (daterad 2004-06-10),
- (Danska) Regeringens försvarsplan 2005-2009 (utgiven 2004-03-10) och
- Danska försvarsmaktens orienteringsunderlag från hösten 2003 angående underlag till regeringen inför försvarsplanen.

Den danska försvarsmakten kommer under femårsperioden att förändras avsevärt. Den samlade operativa personalstyrkan minskas från drygt 60 000 till drygt 20 000.

Principen med värnplikt bibehålls om än i mycket reducerad form. Man inför ett nytt värnpliktssystem, där man kallar in ungefär lika många som i dagsläget (ca 6 000) men huvuddelen fullgör endast 3 månaders utbildning. Därefter anställs preliminärt ca 1300

för fortsatt utbildning och tjänstgöring. Efter fullgjord utbildning, som omfattar ca nio månader utöver de tre värnpliktsmånaderna, finns i princip tre anställningsformer – som soldat i de stående förbanden, som soldat i internationell tjänst och som soldat med ”reaktionsstyrkekontrakt” (R-kontrakt) som bedöms ha vissa likheter med de beredskapskontrakt som diskuteras i Sverige. R-kontraktet innebär dock en övning per år för att upprätthålla färdighet. Rimligtvis måste då kontraktet omfatta ett år eller mera. En individ kan rimligen successivt verka i två eller tre av dessa anställningsformer. Personal med beredskapskontrakt övar i genomsnitt i sju dagar per år.

Försvarsmaktens underlag och prop 2004/5:5 för utvecklingen mot 2007 säger litet om vilken personalvolym man bedömer att hålla i internationell tjänst. Här antas att ambitionen höjs från dagens volym på omkring 850 personer (enligt The Military Balance 2004-5) till ca 1 300 i internationell tjänst. Denna uppgift avser då styrka som kan upprätthållas under längre tid.

Försvarsöverenskommelsen från juni anger tydligt att Danmark skall kunna upprätthålla en styrka i internationella operationer på 2 000 personer. Däremot sägs inget om större styrka under kortare tid. Den danska organisation som redovisas nedan bedömer jag dock kan uppträda med fler personer under kortare tid.

Markstridskrafterna kommer att skäras ned till två brigader jämte divisionsförband. En brigad är stående. Brigaden innehåller stab och stabskompani, en pansar- och en pansarinfanteribataljon, en spaningsbataljon och en lätt spaningsskvadron, en underhållsbataljon, ett militärpoliskompani, ett pansaringenjörkompani och en delvis stående artilleriavdelning.

Den andra brigaden består av en liten stående styrka (ca 400) mest befäl och ca 3 000 personer med R-kontrakt. Brigaden består av stående stab med stabskompani och en lätt spaningsskvadron. Därutöver ett antal kaderbemannade enheter: två pansarinfanteribataljoner, en artilleriavdelning, pansaringenjörkompani, underhållsbataljon och ett militärpoliskompani.

Divisionsförband kommer att utgöras av en sambandsbataljon, signalspaningskompani, militärpoliskompani (kaderbannat), ingenjörbataljon, artilleriledningsenheter i form av stab, målspaningskompani och enheter för ledning av flygunderstöd, UAV-kompani (UAV = Unmanned Aerial Vehicle), luftvärnsenhet samt ett kompani för civilmilitärt samarbete. Vidare ökas jägarkåren till ca 135 specialutbildade soldater.

Ur dessa styrkor anmäls olika enheter till Natos Allied Command Europe Rapid Reaction Corps, främst Multinational Corps North East i Polen. Dessutom finns några enheter i Multinational Stand-by Forces High Readiness Brigade for UN operations (SHIRBRIG).

Totalt redovisas nio bataljoner och knappt tjugo enheter som bedöms motsvara kompani. Totala styrka kommer då att motsvara närmare femton bataljoner. Totala organisationsstyrkan blir 13 220. Det samlade antalet fast anställda motsvarar 9150 årsverken. Antalet med beredskapskontrakt är 4070.

För marinen innebar överenskommelsen i juni att ubåtsvapnet läggs ned (och att Danmark drar sig ur det nordiska ubåtsprojektet Viking). Antalet patrullskepp (fregatter?) som byggs och ersätter äldre patrullskepp ökas till tre. Vidare skall ingå två flexibla stödfartyg med mycket mångsidigt utnyttjande. Dessa fem fartyg kommer att vara i storleksordningen 5 000 – 6 000 ton. Vidare ingår tio mindre patrullfartyg (ca 450 ton) med mångsidig användbarhet genom ”containeriserad” utrustning i nio roller (spaning, minutläggning, ytstrid, ubåtsjakt, hydrografisk undersökning, oceanografisk undersökning, miljöskydd och signalspaning).

Två fartyg anmäls till NATO i höjd beredskap.

Det samlade antalet fast anställda i marinen motsvarar 3 400 årsverken. Antalet med beredskapskontrakt är 50.

Flygvapnet minskas till 48 flygplan av typ F-16. Av dessa underställs åtta Nato med hög och ytterligare åtta med lägre beredskap. Danmarks förmåga att delta i Nato med lufttankning och strategisk lufttransport skall ökas. Danmark fortsätter deltagandet i Joint Strike Fighter projektet som innebär ersättning av F-16.

Det samlade antalet fast anställda i flygvapnet motsvarar 3 400 årsverken. Antalet personer med beredskapskontrakt är 250.

I Military Balance anges drygt 1 000 insatta utomlands vilket rimligen avser början av 2004. Det är en minskning från drygt 1 600 som angavs för år 2003. Försvärsöverenskommelsen från juni 2004 innebär att Danmark skall kunna upprätthålla en styrka på ca 2 000 soldater i internationell tjänst (ca 1 500 från armén och ca 500 från marinen och flygvapnet).

Man bibehåller oförändrad befälsstruktur med ca hälften officerare och hälften ”befallningsmän”, dvs. underofficerare.

Ett mindre antal värnpliktiga skall även i framtiden fullgöra nio eller tolv månaders tjänst. Det gäller befattningar som vakt av det kungliga slottet och besättning på kungafartyget. Värnpliktiga med endast tre månaders grundutbildning ingår under tre år efter fullgjord utbildning i en beredskapsstyrka som står till totalförsvarets disposition för utnyttjande vid till exempel naturkatastrofer. Beredskapsstyrka omfattar 15 000 personer och leds av hemvärnet.

Hemvärnet bibehålls men omdiriktas och fokuseras mot totalförsvaret och med en modifierad distriktsindelning. Personalstyrkan är i dagsläget 58 540 enligt årsredovisning 2003. Min bedömning är att den minskande rekryteringen kommer att minska styrkan i det frivilliga hemvärnet. Största delen (ca 75%) består av arméhemvärn. Vidare finns marin- och flyghemvärn samt driftvärn och ytterligare någon specialkår. Bl.a. nämns att polishemvärnet hade uppgifter i samband med kronprinsens bröllop. En mindre ”3 000-mannastyrka” benämns insatsstyrka med högre beredskap och förmåga. Utbildningsnivån för denna styrka är minst tre mån. Ledningsstrukturen i hemvärnet skall enligt juniöverenskommelsen utgöras av ca 800 - 1200 personer med

aktiv eller reservbakgrund fördelade på fem regioner. Marinhemvärnet nämns också i överenskommelsen, däremot inte de övriga specialgrenarna.

Utgifterna för hemvärnet minskas till år 2009 med närmare 40 % jämfört med dagsläget.

Försvarsplanen innebär också att man skapar gemensamma organisationer för personaltjänst, materiel (motsvarande materielverket i Sverige), byggnadsförvaltning och ekonomiförvaltning. Vidare sammanläggningar skall också övervägas. Totalt begränsas ”personalförbrukningen” i de försvarsgemensamma förvaltningarna till 7 850 årsverken.

Kostnaderna för förbandsverksamhet finns för dagsläget specificerat på tre försvarsgrenar och gemensamt. Nivån bibehålls i stort oförändrad med några mindre omfördelningar mellan år. Den nya logistikorganisationen medför rimligen att kostnader som direkt hänförs till försvarsgrenarnas verksamhet måste förändras jämfört med nuläget. Utrymmet för materielsatsningar är i dagsläget lågt (knappt 20 % av försvarsutgifterna) och minskar ytterligare. Den materiella förnyelsen måste därför bli blygsam under tiden fram till 2009. Den största förnyelsen görs vid marinen.

De danska redovisningarna är koncisa och innehållsrika. Där finns en väl avvägd mängd information av lämplig detaljeringsgrad på några tiotal sidor.

Norges försvarsmakt

Information avseende Norges försvarsmakt återfinns i tabeller på sidorna 60 och 61. Uppgifterna är hämtade från norska försvarsmaktens faktaredovisning som avser försvarsbudget 2004 och med andra uppgifter som rimligen avser årsskiftet 2003/04 samt Stortingsproposition 42 (2003-04) Forsvaret 2005 -2008 (utgiven mars 2004).

Även den norska försvarsmakten kommer under femårsperioden att förändras. Förändringarna påbörjades under 1990-talet. Under denna period inskränkte sig omställningen i stora drag till neddragningar inom befintlig struktur. Förändringar i lednings- och stödorganisation var förhållandevis små. En större förändring inleddes med den proposition som behandlades i stortinget i juni 2001. Där uttalas ambitionen att reduceringarna i lednings- och stödorganisation skall bli större än neddragningen i de operativa delarna. Sammantaget har dock organisationens personalstyrka (utom hemvärnet) minskat från omkring 150 000 till i dagsläget knappt 44 000.

Den nya propositionen våren 2004 innebär fortsatt minskning, om än inte i samma omfattning. Inga tydliga siffror har återfunnits men min bedömning är att man hamnar mellan 25 000 och 35 000 för hela försvarsmakten. Därtill kommer hemvärnet, som blir huvudkomponent i ett territoriellt försvar och där personalstyrkan bibehålls på omkring 80 000.

Försvarets insatsstyrka – FIST – utgör ett viktigt inslag i den reformerade försvarsmakten. Varje försvarsgren bidrar med enheter för att bygga upp en kompetent och komplett enhet som kan sättas in med kort varsel för främst internationella insatser, men med möjlighet för alla typer av uppgifter. De viktigaste elementen utgörs av en ”rapid reaction force” om 700 man, en fregatt och en ubåt, en jaktflygdivision samt underrättelseenheter och specialstyrkor.

Markstridskrafterna kommer att bestå av två brigader jämte divisionsförband. En brigad är stående och den andra är mobiliserande. I dagsläget är organisationen ca 20 000 personer. Styrkan man avser behålla 2008 finns inte specificerad. Den verbala informationen tolkas som att man avser gå in i en struktur med drygt 15 000 personer och med förbandsinnehåll motsvarande 15-20 bataljoner. Jägarkommando och specialstyrkor nämns särskilt. En så kallad ISTAR-enhet upprättas för underrättelsetjänst och målidentifiering. (ISTAR står för Intelligence, Surveillance, Target Acquisition and Reconnaissance) I denna ingår UAV-system. Innebörden av benämningen enhet verkar dock flytande eftersom man i samma skrift nämner olika delar som skall genomföra ISTAR-uppgifter i olika konstellationer. Detta gäller t ex kustjägare som skall kunna operera både inom sjöstridskrafterna och som del av ISTAR-enheten.

Jag har dock inte lyckats tydligt utläsa med vilken ambition vad avser personalvolym man vill kunna uppträda i internationella insatser under perioden fram mot 2007. Nivån var i början av 2004 (enligt The Military Balance) ca 370 personer i internationell och utrikes tjänst, vilket är en avsevärd minskning från förra årets 1 300. Jag tolkar dock skrivningarna i senaste avsiktsförklaringen som att ambitionen är att kunna uppträda med ca 1 300 personer i internationell tjänst under viss tid.

Hemvärn bibehålls med ändrad ledningsstruktur och ny beredskapsindelning. Man nämner insatsstyrkor, förstärkningsstyrkor, uppföljningsstyrkor och reserv. Insatsstyrkan kan totalt komma att omfatta 5 000. Total styrka uppgår till 83 000. Däri ingår dock en reserv på 33 000 som inte övas. Det torde dock vara underförstått att reserven kan övas vid ”förändrat omvärldsläge”. Man har liksom i Danmark armé-, marin-, och flyghemvärn. Inget har påträffats om rekryteringsläget. Förekomsten av reservstyrka kan kanske tolkas som ett sätt att behålla personal som inte fullgör minimitid för att ingå i de ordinarie styrkorna.

Värnplikten bibehålls men det årliga uttaget minskar från 10 500 till 9 500 personer per år.

Man avser införa en ny form av ”avdelningsbefäl” med grad från sergeant till löjtnant och med maximal tjänstgöring till 35 års ålder. Observera dock att man även tidigare haft liknande i form av officerare i lägre grader som gått en kortare befälsskola till skillnad från andra som gått den längre krigsskolan. Officersutbildning för befälsskåren i övrigt skall fortsätta att akademiseras. Man nämner bl.a. tre nivåer motsvarande kandidat, magister och doktor.

De verbala formuleringarna antyder ökat inslag av korttidsanställda (värvade). Jag gör i det fortsatta en ansats på 500 kring år 2008.

Vidare anges att logistikorganisationen, som är nyskapad med resurser från försvarsgrenarna, skall rationaliseras till förmån för operativa styrkor. I övrigt får jag inte intryck av stora neddragningar, utan mera av förflyttningar och vissa sammanläggningar.

Minskningarna av kostnaderna för förbandsverksamhet görs till förmån för materielanskaffningen. Investeringar och materielanskaffning ökar således från 32 % av försvarsutgifterna till 35 %. Man ser bl.a. framför sig behov av ersättning av stridsflygplanet F 16 under tiden 2010-2020.

Tabell: Försvarsutgifter – Sverige

	Utgifter		% av BNP		Förbandsverk-samhet		Materiel och anl		Forsk n o utv		Mtrl mm o Forskn Andel av föutg		Anm
	I mil €		I mil €		I mil €	Andel av utg	I mil €		I mil €		I mil €		
Försvarsutgifter tot	3959	1,7	1965	0,50	1870		114		1870		0,50		
Varav													
- Markstridskrafter	1273		696	0,55	553		24		553		0,45		
- Sjöstridskrafter	885		388	0,44	471		26		471		0,56		
- Flygstridskrafter	1161		435	0,38	679		47		679		0,63		
- Gemensamt	640		446	0,70	167		17		167		0,29		
o Centralt stöd	533		335		167		0		167		0		
o FN, fredsmiss	107		107		0		0		0		0		
o Övrigt	0		0		0		0		0		0		

Tabell: Förbandsverksamhet - Sverige

Källa: Årsredovisning 2003 och Budgetunderlag 2005, Fprop 2004/05:05, The Mil Bal 2004/2005; prinsnivå 2004, växelkurs 1 kr ger 0,109 €

	Markstridskrafter		Sjöstridskrafter		Flygstridskrafter		Gemensamt		Totalt		Anm
	2004	2007	2004	2007	2004	2007	2004	2007	2004	2007	
Militär befälspersonal	5 244	2 680	2 559	1 300	2 756	2 200	1 448	2 950	12 007	9 130	
Civil personal (exkl 58+)	741	640	549	300	1 172	860	6 329	4 350	8 791	6 150	
Antal anställda	5 985	3 320	3 108	1 600	3 928	3 060	7 777	7 300	20 798	15 280	
Vpl personal (inryckande)	10 679	7 100	2 680	1 700	1 992	1 400	178	200	15 529	10 400	
Plattformer	14	9	4	2	4+1	3+1					
Kostn Förbandsv-het (Milj €)	850	800	470	440	530	500	540	500	2 400	2 250	Prisnivå 2004
Op insatsorg Hv och NS ¹⁾	50 000	25 000(-)	6 000	3 000	12 000	4 500			70 000	30 000 (+)	Bedömd
									100 000	30 000	

¹⁾ Hemvärn och Nationella Skyddsstyrkor

Org övrigt: i text, se även jämförelser mark, sjö och luft

Tabell: Försvarsutgifter - Finland

Källa: FN Försvarsstatistisk, utgåva 2003, avser 2002

	Utgifter		Förbandsverk- samhet		Materiel och anl		Forsk o utv		Mtrl m o Forskn Andel		Anm
	I mil €	% av BNP	I mil €	Andel av utg	I mil €	I mil €	I mil €	I mil €	av föutg		
Försvarsutgifter tot	1958	1,4	1410	0,72	523	26	26	0,28			
Varav											
- Markstridskrafter	1078		688	0,64	370	20	20	0,36			
- Sjöstridskrafter	217		126	0,58	88	4	4	0,42			
- Flygstridskrafter	368		317	0,86	49	2	2	0,14			
- Gemensamt	295		279	0,95	16	0	0	0,05			
o Centralt stöd	21		11		10	0	0				
o FN, fredsmis	85		85		0	0	0				
o Övrigt	189		183		6	0	0			Gränsskyddsorg	

Tabell: Förbandsverksamhet – Finland

Källa: Huvudstabens hemsida, Fakta 2003. Budget 2004, Plan för 2004-2007, Statsrådet. Finl säk- o föpol 2004

	Markstridskrafter		Sjöstridskrafter		Flygstridskrafter		Gemensamt		Totalt		Anm
	2004	2007	2004	2007	2004	2007	2004	2007	2004	2007	
Militär befälspersonal	4 400	?	2 300	?	1 800	?	300	?	8 800	?	
Civil personal	?	?	?	?	?	?	?	?	9 200	?	
Antal anställda	?	?	?	?	?	?	?	?	18 000	17 000	
Vpl utb/år	21 600	=?	5 000	minsk	1 500	=?	1 900	minsk	30 000	27 000?	
- 6 män	?	?	?	?	?	?	?	?	10 000	?	
- 9 12 män	?	?	?	?	?	?	?	?	20 000	?	
Plattformer	14	=?	2+2	=?	3	=?	?	2			
Kostn Förbandsv-het (Milj €)	800-	760	150 (-)	150--	370-	370	320	300--	1600+	1600--	Prisnivå 2004
Total krigstida styrka	420 000	285 000	55 000	30 000	35 000	35 000	22 500 ²⁾	8500	500 000	350 000	
Op insatsorg: pers	100 000	60 000									
Lokalförsv	320 000	225000 ¹⁾									

1) Landskapstransport (= hemvärn?)

2) Gränsskyddsstrupper

Org övrigt: i text, se även jämförelser mark, sjö och luft

Tabell: Försvarsutgifter – Danmark

Källa: FN Försvarsstatistisk, utgåva 2004, avser år 2003, växelkurs Växelkurs 0,12 € per kr

	Utgifter		% av BNP	Förbandsverk- samhet		Materiel och anl		Forsk o utv		Mtrl mm o Forskn Andel		Anm
	I mil €			I mil €	av utg	I mil €	I mil €	I mil €	av föutg			
Försvarsutgifter tot	2366	1,6	1883	0,79	470	0?	0,20					
Varav												
- Markstridskrafter	757		633	0,84	118	0?	0,16					
- Sjöstridskrafter	414		287	0,70	123	0?	0,30					
- Flygstridskrafter	528		356	0,68	168	0?	0,32					
- Gemensamt	664		607	0,91	61	0	0,09					
o Centralt stöd	534		473		61	0						
o FN, fredsmis	130		130		0	0						
o Övrigt	0		0		0	0						

Tabell: Förbandsverksamhet – Danmark

Källor: Fkmd h-sid org mm 2003/04, Budget 2004, OH-underlag 2005-07, Forsv.avtal juni 04, FNstat aug 2004, växelkurs 1 Dkr ger 0,134 €

	Markstridskrafter		Sjöstridskrafter		Flygstridskrafter		Gemensamt		Totalt		Anm
	2004	2007	2004	2007	2004	2007	2004	2007	2004	2007	
Militär befälspersonal	4 100	3000	1 700	?	2 300	?	0	?	?	?	
Korttidsanst	3 300	4300	1 600	?	1 800	?	?	?	?	?	
Civil personal	2 900	1850	1 500	?	1 850	?	1 100	?	7 350	?	
Antal anställda	10 300	9 150	4 800	3 400	5 950	3 400	1 100	7 850	22 150	23 800	OBS ökning!
R-kontrakt	-	4 070	-	50	-	250	-	-	-	4 370	Reaktionsstyrke-
Vpl personal, incl utb ¹⁾	-	6 000	-	200AV	-	400	-	0	-	?	
lång utb	5 150	(1300)	500	"	100	?	?	0	?	?	
Plattformer	13+2	12	3	2	4	3					
Kostn Förbandsv-het (Milj €)	840	770	320	300-	400	370	500	450	2 100	1 900	Prisnivå 2004
Op insatsorg	45 000	13 220	7 300	3 450	9 500	3 650	-	-	61 800	20 320	
Hemvärn, persstyrka									58 640	50 000?	
Totfö berstyrka ¹⁾										15 000	

1) Vpl med 3 mån utb: tjplikt under 3 år efter utb

Org övrigt: i text, se även jämförelser mark, sjö och luft

Tabell: Försvarsutgifter – Norge

Källa: FN Försvarsstatistisk, utgåva 2004, avser år 2003, växelkurs 0,12 € per kr

	Utgifter		Förbandsverk- samhet		Materiel och anl		Forsk o utv		Mtrl mm o Forskn Andel		Anm
	I mil €	% av BNP	I mil €	Andel av utg	I mil €	I mil €	I mil €	av föutg			
Försvarsutgifter tot	3466	1,9	2377	0,68	1130	0?	0?	0,32			
Varav											
- Markstridskrafter	746		602	0,65	157	0?	0?	0,21			
- Sjöstridskrafter	803		406	0,50	411	0	0	0,50			
- Flygstridskrafter	595		430	0,71	176	0	0	0,29			
- Gemensamt	1322		939	0,71	386	0	0	0,29			
o Centralt stöd	791		647		146						
o FN, fredsmiss	84		84		0						
o Övrigt	447		207		240					Ej fördelat	

Tabell: Förbandsverksamhet – Norge

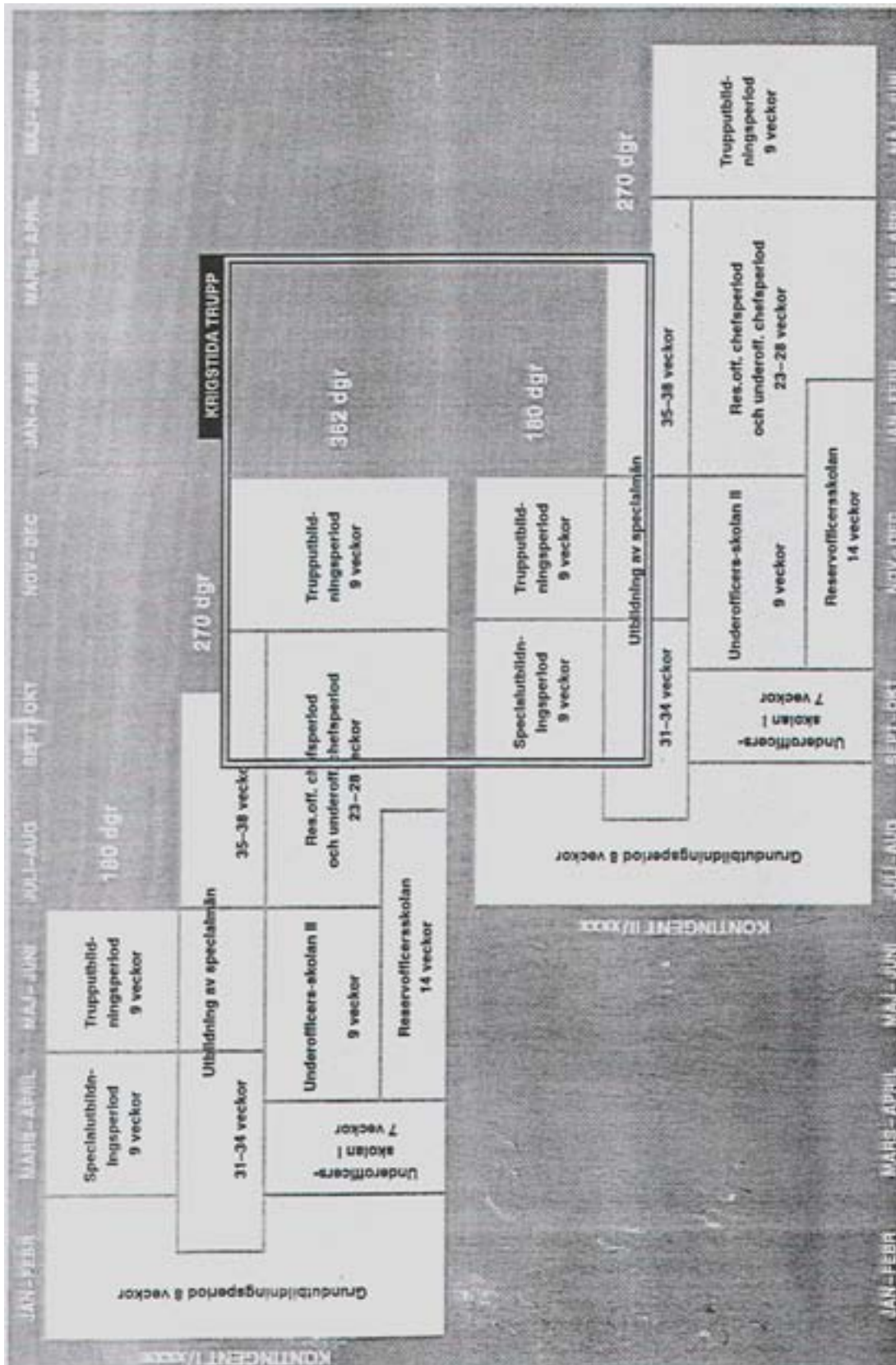
Källa: Mil hemsida Budget 2004, org årsskiftet 2003/04, Stortingsprop 42 (2003-04-), FN Stat aug 2004. Växelkurs en Nkr ger 0,119 €

	Markstridskrafter		Sjöstridskrafter		Flygstridskrafter		Gemensamt		Totalt		Anm
	2004	2007	2004	2007	2004	2007	2004	2007	2004	2007	
Militär befälspersonal	2 300	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?
Kortidsanställda	350	350+	?	?	?	?	?	?	?	?	?
Civil personal	630	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?
Antal anställda	3 280	3 000?	?	?	2 100	?	?	?	?	?	?
Vpl personal	5 720	5 000+?	?	?	1 100	?	?	?	10 500	9 500	
Tot persstyrka	9 000	?	4 950	?	3 300	?	?	?	?	?	
Plattformar mm	9	9	6?	6?	2+5+(5)	2+5+(5)	10?	8			
Kostn Förbverksamhet (Milj €)	470	450	410	400	420	400	1 080	1 040	2 400	2 300	Prisnivå 2004
Op insatsorg, pers tot	20 000	5 000+?	6 250	6 000-?	17 500	?	?	?	43 750	?	
Hemvärn, persstyrka	?	?	?	?	?	?	?	?	83 000	Lika	

Org övrigt: se text och även jämförelse mark, sjö och luft

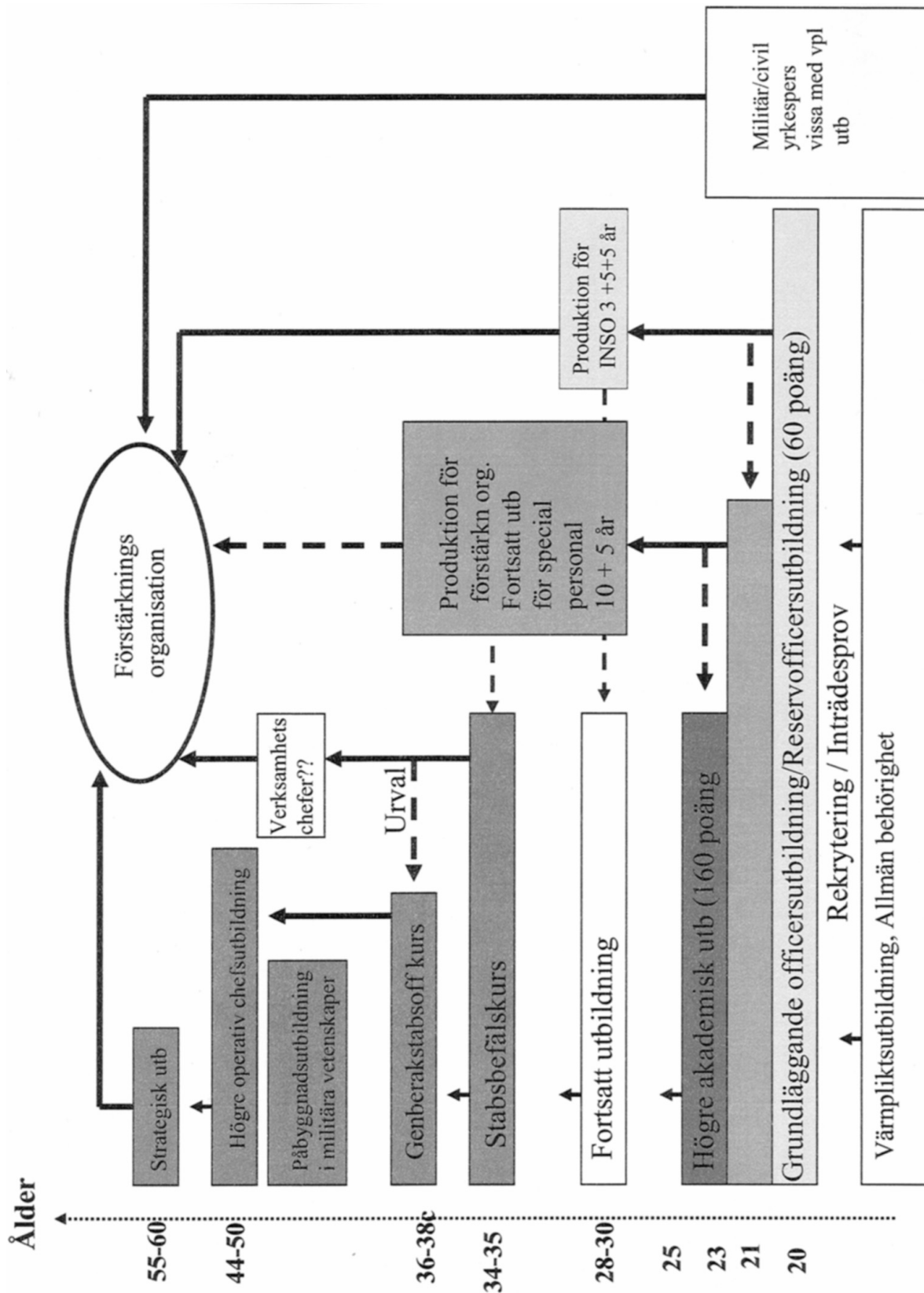
BILAGA 2

Finlands grundutbildning av värnpliktiga

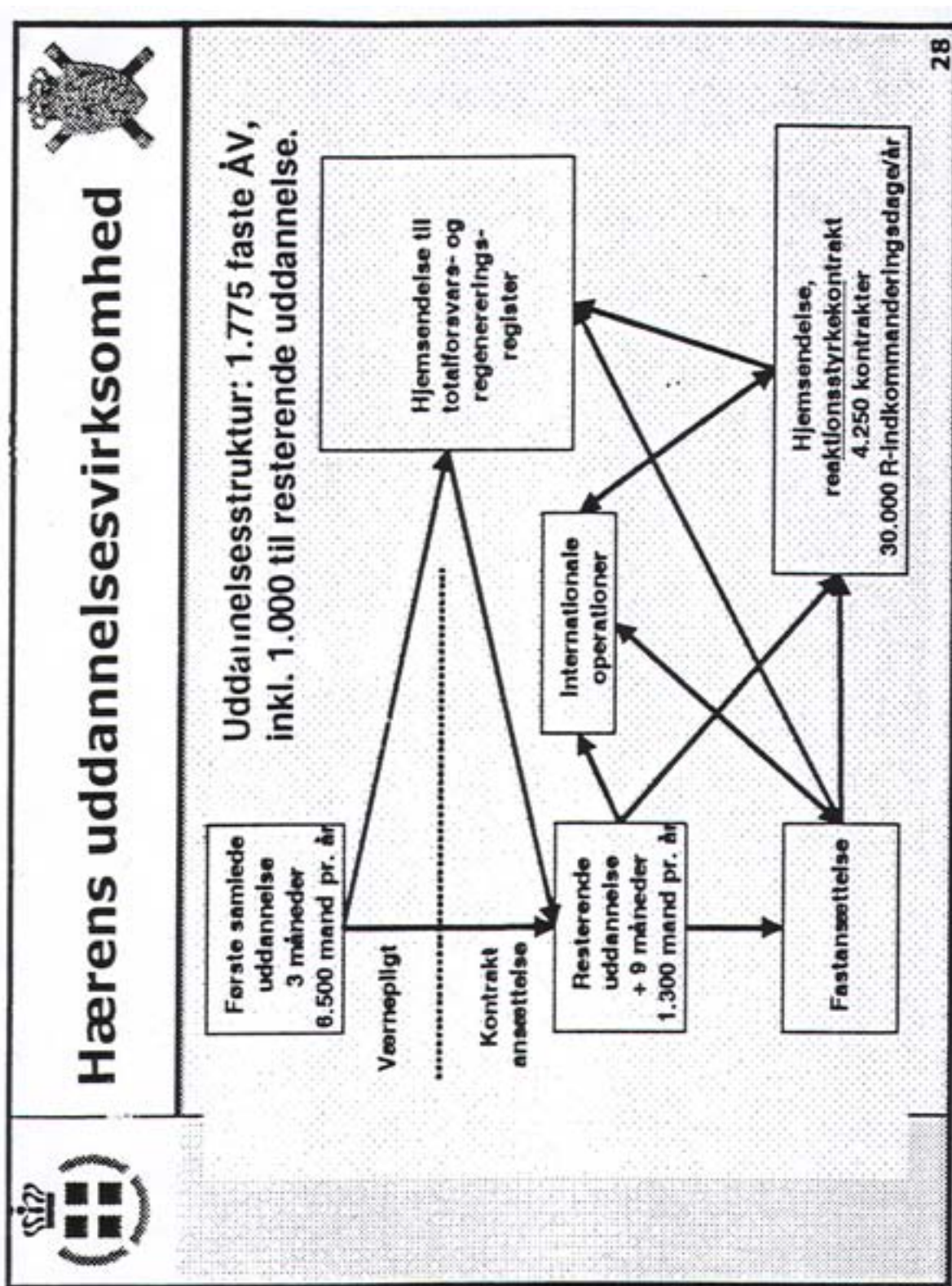
Utbildningsperioderna för beväringar

Finlands modell för ett enbefälssystem

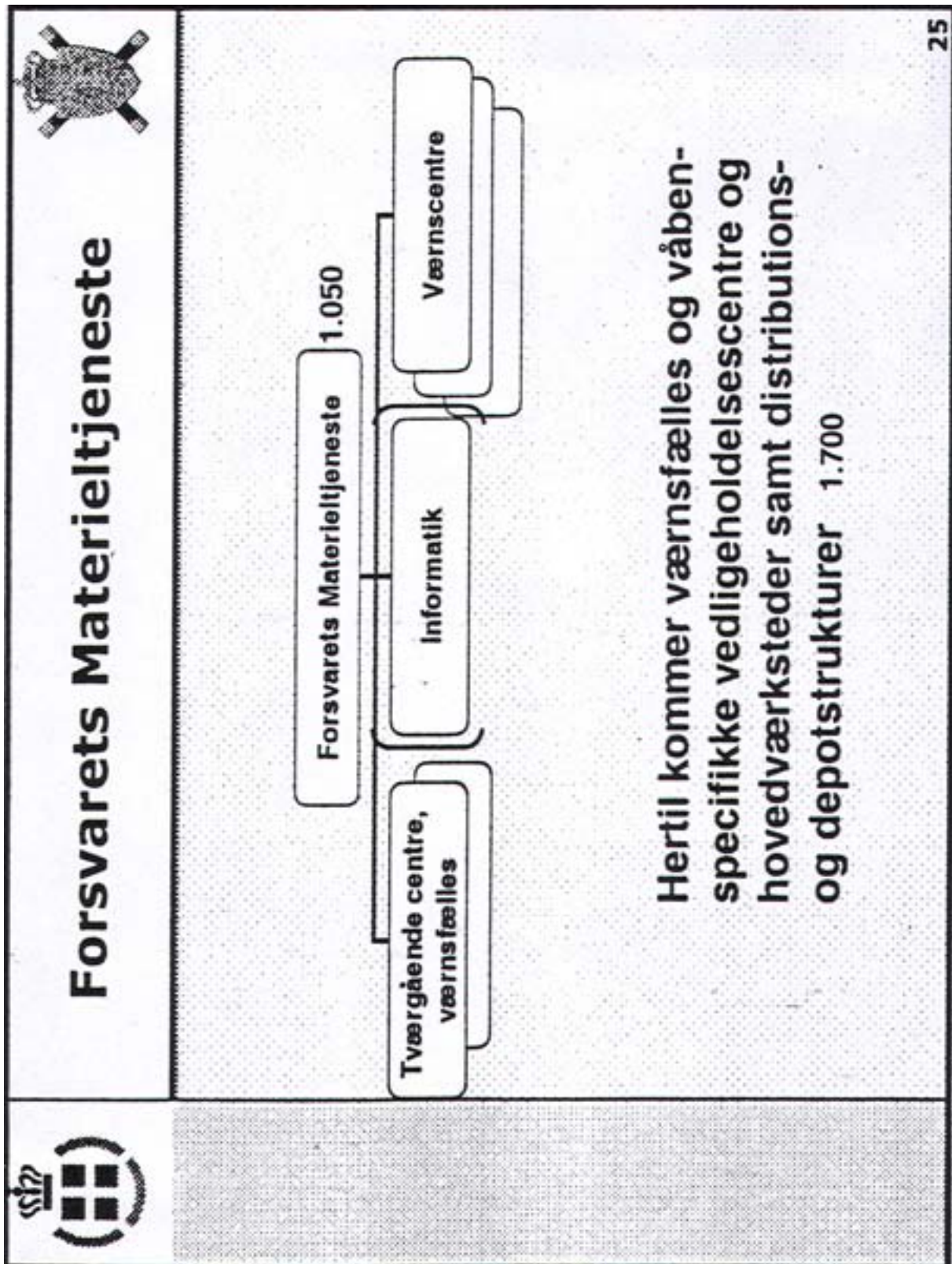

Danmarks nya modell för utbildning

Observera att siffrorna inte helt stämmer med det som beslutades politiskt.

Danmarks Materieförvaltning

BILAGA 3

SAMMANSTÄLLNING FÖR JÄMFÖRELSE

På följande sidor återfinns information avseende markstridskrafterna i Sverige, Finland, Danmark och Norge sammanställd på ett sätt som skall underlätta systematiska jämförelser. I första tabellen framgår personalinnehåll, värnpliktsutbildning respektive utnyttjande av värvade eller motsvarande, utbildningsregementen eller motsvarande ("plattformar" enligt nuvarande svenska militära terminologi), utgifter för förbandsverksamhet för markstridskrafterna samt den operativa insatsorganisationens personalinnehåll. I följande tabell finns en sammanfattad beskrivning av organisatoriskt och materiellt innehåll.

Uppgifterna ges för två tidpunkter liksom i den ländervisa genomgången dvs år 2004 och år 2007. Uppgifterna är i många fall ungefärliga och grundad på osäker information och skall ses som uttryck för den uppfattning jag fått ur det underlag jag bearbetat.

Ett problem för jämförbarhet utgörs av logistikorganisationen. Alla fyra länder har någon form av sådan organisation som är gemensam för respektive försvarsmakt. Samtidigt finns delar av denna funktion också i försvarsgrenarna eller deras motsvarighet. Det vore dock en lycklig slump om gränsdragningen mellan olika grupperingar gjorts på ett helt likformigt sätt i de fyra länderna. Jämförbarheten är således inte exakt. Här kan också observeras att i Norge bokför man en större andel av kostnaderna på gemensamt än i de övre länderna i denna betraktelse.

I därpå följande tabeller återfinns motsvarande information för sjö- respektive flygstridskrafter.

Källor: se respektive land i bilaga 1.

Tabell: Jämförelser Förbandsverksamhet Markstridskrafter – Personal och kostnader

Källa: se respektive landssammansättning

	Sverige		Finland		Danmark		Norge		Anm
	2004	2007	2004	2007	2004	2007	2004	2007	
Militär personal	5 244	2 680	4 400	?	4 100	3 000	2 300	?	
Korttidsanställda utb till korttidsanst	0	350?	0	0	3 300	3 000 1 300	350	350+ ^I	
Civil personal	741	640	?	?	2 900	1 850	630	?	Obs Log org
Antal anställda	5 985	3 320	?	?	10 300	9 150	3 280	3 000?	
B-kontrakt		1000?	0	0	0	4 070	0	0	
Vpl pers utb/år " , kort utb	10 679	7 100	21 600	20 000?	5 150	2150 ÅV 6 000	5 720	5 100	
Plattformer	14	9	14	14?	13+2	12	9	9	
Kostn förbvhet (Milj €)	850	800	800-	760	840	770	470	450	
Op insatsorg: pers	50 000	25 000	100 000	60 000	45 000	13 220	20 000	15000+?	
Terr fsv (vpl, HV)	100 000 ¹⁾	30 000	320 000	225 000	58 640	50 000	83 000	83000 ²⁾	

1) 30 000+ 70 000

2) Olika beredskap: 5000 + 45 000 + 33 000

Tabell: Jämförelser Markstridskrafter – Personal, organisation och mtrl

Källa: se respektive landssammanställning

	Sverige		Finland		Danmark		Norge		Anm
	2004	2007	2004	2007	2004	2007	2004	2007	
Personal utomlands	850	1700	1100	1300?	1000	2000	370	1300?	
Op insatsorg: pers	50 000	25 000	100 000	60 000	45 000	13 220	20 000	15 000+?	
Op ledn (div)	1	3 strgrp	(3+12) ¹⁾	ja	1 div	1div	1 div	1 div	
jägbat/specstyrka	5	1+	ja	ja	1	135	1	1+	
övr divförband	ja	färre	ja	ja	ja	färre	ja	färre	
brigader	4 (6)	(3?)	11	8	3	2	3	2	
bataljoner	60	30	100?	80?	30	15-20	25-30	15-20	
Material									
stridsvagnar	280	120?	235	124	231	50?	165	?	
övr stridsfordon	2 226	6-800?	1 377	?	707	ngt färre	346	?	
artilleripjäser motsv	181	40?	1 180	färre?	405	70?	184	140?	
lvpjäser motsv	7 bat	2 bat	1200+	färre?	Stinger	?	2)		

1) terr staber

2) se flygstridskrafter

Tabell: Jämförelser Förbandsverksamhet sjöstridskrafter – Personal, org och kostnader

	Sverige		Finland		Danmark		Norge		Anm
	2004	2007	2004	2007	2004	2007	2004	2007	
Militär personal	2 559	1 300	2 300	?	1 700	?	?	?	
"Värvade" motsv	-	-	-	-	1 600	?	?	?	
Civil personal	549	300	?	?	1 500	?	?	?	Obs Log org
Antal anställda	3 208	1 600	?	=	4 800	3 400	?	?	
R-kontrakt	-	-	-	-	-	50	-	-	
Vpl pers, fullst utb	2 680	1 700	5 000	Minsk	500	200 -ÅV	?	?	Finl: 2 omg/ år
Tot personalstyrka	6 000	3 300	?	Lika?	5 300	3 400	4 950	?	
Plattformar	4	2+1	2+2	Lika?	3	2	6?	6?	
Kostn (Milj €)	470	440	150-	150-	320	300-	410	400	
Op insatsorg: pers	6 000	3 000	55 000	30 000	7 300	3 450	6 250	6000-?	
ub	7	4	0	0	4	0	6	6	
yfstridsfartyg	14	7	11?	8	7	7	18	11	
patrull- & minifartyg	40?	7?	11?	6+12?	21?	16	10	6	
armf/kabat	3	1	kabrig +	2 bat+	0	0	20+ anl?	?	

OBS många yfartyg utgår under 2004 i Sverige

Tabell: Jämförelser Förbandsverksamhet flygstridskrafter – Personal, org och kostnader

Källor: se respektive landsammanställning

	Sverige		Finland		Danmark		Norge		Anm
	2004	2007	2004	2007	2004	2007	2004	2007	
Militär personal	2 756	2 200	1 800	?	2 300	?	?	?	
"Värvade" motsv	-	-	-	-	1 800	?	?	?	
Civil personal	1 172	860	?	?	1 850	?	?	?	Obs Log org
Antal anställda	3 928	3 060	?	=?	5 950	3 400	2 100	?	
B-kontrakt	-	-	-	-	0	250	-	-	
Vpl personal, fullst utb	1 992	1 400	1 500	=?	100	0?	1 100	=?	
Flygflyg motsv	4+1	3+1	3	=?	4	3	2+5+(5)	=?	
Kostn Förbvhet (Milij €)	530	500	370-	370	400	370	420	400	
Op insatsorg: personal	12 000	4 500	35 000	35 000	9 500	3 650	17 500	minskn	
stridsflygplan	200	80/143	63	63	62	48	57	57	
tp- och specfpl	15	15?	8	8	6	7	18	18	
hkp	50	40?	9	20	41	40?	36	44	
lvbat	7	2+2	9+?	=?	4+	0,5?	8?	0,7?	

BILAGA 4

JÄMFÖRELSE AV PRODUKTIVITET I FÖRBANDS- VERKSAMHET FÖR MARKSTRIDSKRAFTER METOD, UTNYTTJADE VÄRDEN OCH BERÄKNINGAR

Inledning

Här redovisas bedömningar och beräkningar i syfte att jämföra utgifter med prestationer för förbandsverksamheten vid markstridskrafter i de fyra nordiska länderna.

De prestationer som bör behandlas i en produktivitetsanalys utgörs av :

- Antal personer under utbildning till soldat
- Den samlade organisation som kan ställas upp
- Personalstyrka insatt i internationell tjänst
- Antal korttidsanställda som är tillgängliga med hög beredskap
- Antal beredskapskontrakt som är tillgängliga med viss beredskap
- Antalet repetitionsövade soldater som har aktuella färdigheter och därför kan sägas ha högre beredskap under viss tid främst för nationellt försvar

Dessa prestationer betraktas som slutprestationer, vilket är den ekonomiska facktermen i sammanhanget. Dessutom finns mellanprestationer eller interna prestationer som är resultat av sådan verksamhet som utgör mellanresultat eller behövs i organisationen för att den skall fungera.

Den första prestationen i uppräkningslistan ovan, utbildning, utgör dock ett problem i sammanhanget. I en strikt produktivitetsanalys borde man bara beakta volymen personal tillgänglig för att ingå i förband. Detta eftersom förbandsverksamhetens primära bidrag till säkerhetspolitiken rimligen utgörs av dess förmåga att *vidmakthålla och utveckla ett personalmagasin* som till volym, kvalitet och beredskap motsvarar de förband som man beslutat skall ingå i en fältorganisation av något slag (personal i internationell tjänst, insatsorganisation i Sverige, krigstida förband i Finland osv). Grundutbildning av personal skulle då betraktas som en intern prestation eller mellanprestation som bedrivs för att kompensera det utflöde som av olika skäl finns från ett sådant personalmagasin. Utbildning utöver detta behov skulle då inte utgöra något av direkt värde för säkerhetspolitiken.

Av ideella skäl vill dock olika åsiktsriktningar upprätthålla en hög grundutbildningsvolym för att leva upp till värnpliktstanken. Det innebär att utbildningen har ett egenvärde. Den skall således med denna inställning som grund anses utgöra en slutprestation i sammanhanget. Ett motiv för att beakta den grundläggande utbildningen som slutprestation är också att där skapas tillfällen till övning som är väsentliga för att vidmakthålla och utveckla den fast anställda kaderns kompetens. Dvs utbildningsverksamheten skulle kunna ses som en indikator på kompetens i organisationen.

Att den *samlade organisation* som markstridskrafterna kan ställa upp för landmilitära uppgifter liksom *personalstyrkan* som kan kontinuerligt hållas *i internationell tjänst* utgör slutprestationer torde inte ytterligare behöva motiveras. Det är dock väsentligt vilken beredskap olika delar av den samlade organisation besitter vad avser förmågan att bli operativ. Den information som finns tillgänglig i sammanhanget gör det då möjligt att urskilja några olika nivåer. Anställda soldater ingående i stående förband utgör den högsta formen av beredskap som beaktas i sammanhanget. Den anställningsform som är aktuell utgörs av *korttidsanställning*. Antalet sådana soldater utgör då en prestation som bör beaktas utöver det allmänt tillgängliga "personalmagasinet". Enheter som innehåller soldater med *beredskapskontrakt* har rimligen en lägre beredskap än sådana som innehåller korttidsanställda. Det innebär att denna personalkategori bör beaktas separat i sammanhanget. Vidare bör de värnpliktiga i Finland som ges *repetitionsutbildning* beaktas som en särskild prestation i sammanhanget. Motivet är att genom repetitionsutbildning erhålls en högre beredskap eller högre förmåga efter mobilisering som bör beaktas. Kostnaderna för att ha tillgång till repövade soldater torde vara mindre än för soldater med beredskapskontrakt. Här görs antagandet att repövade soldater under viss tid ger en nytta i sammanhanget som är proportionell mot kostnaden dvs högre än ej repövade soldater, men lägre än soldater med beredskapskontrakt.

En svårighet i sammanhanget består också av fast anställd personal. Frågan gäller i vilken grad denna personalstyrka utgör en intern prestation respektive en delprestation som verkar genom slutprestationerna. Del av denna personalstyrka verkar direkt och har lika hög beredskap som korttidsanställd personal. Andra delar är enkelt hänförliga till stödverksamhet vilket med ovanstående terminologi är att betrakta som intern prestation.

För att öka läsligheten av denna bilaga upprepas här i tabell 4.1 värden för olika prestationer som också återfinns i avsnitt 4 i rapporttexten.

De uppgifter som återfinns i tabellen har varierande grad av säkerhet, men används ändå för ett försök till samlad bedömning. Bedömningarna görs då i medvetande om att man inte får ett precist mått utan information som kan tjäna som grov indikation i sammanhanget.

Tabell 4.1: Prestationer i förbandsverksamhet vid markstridskrafter

	Sverige 2007	Finland 2007	Danmark 2007	Norge 2008
Internationellt insatt persstyrka	1 700	1 300	2 000	1 300
”Fältorg” (utom hv) (persstyrka)	25 000	200 000 ¹⁾	13 220	17 000
Korttidsanställda (persstyrka)	300	0	3 000	400
Beredskapskontrakt eller reputb (persstyrka)	1 000	27 000 ²⁾	4 070	0
Antal vpl GU	7 100	20 000	6 000	5 100
Utbildning till soldat (personalstyrka)			1 300	

¹⁾ Värdet 200 000 för personalstyrka på ”fältorganisation” i Finland förtjänar särskild motivering. I tabell i bilaga 1 ges värdet 285 000 för motsvarande storhet. Motivet till skillnaden är att en del av territorialstyrkan bedöms få en organisation som nära motsvarar hemvärnet i de övriga länderna. Eftersom jag här beaktar ”fältorganisation” utom hemvärn görs här ansatsen att denna styrka i Finland kan komma att motsvara 85 000 personer. Det är en hög siffra i sammanhanget eftersom det måste anses som svårt att få en ny organisation att fungera i så stor omfattning på några år. På längre sikt bör en volym som motsvarar den angivna dock vara rimlig.

²⁾ Årlig styrka som genomför repövning

Metod för prestationsvärdering

I ovanstående tabell är det svårt att direkt bilda sig en uppfattning i vad mån verksamheten i de fyra länderna skiljer sig åt vad avser produktivitet. Man anar att Finland får stor ”fältorganisation” i förhållande till kostnaden. Men i övrigt behövs ytterligare bearbetning för att få en tydlig bild. I det följande ges några metodreflexioner samt beskrivs konkret ett sätt att uttrycka olika prestationer i ett gemensamt mått för att underlätta jämförelser.

Grunden för produktivetsanalys är att sätta verksamhetens samlade nytta i förhållande till de samlade kostnaderna. Det innebär bl.a. att i de samlade kostnaderna ingår också kostnader för olika prestationer varav en del är slutprestationer och andra är interna eller mellanprestationer vars resultat används i verksamheten eller utgör stöd. Indelningen i slutprestationer och intern eller mellanprestationer innebär vidare att endast slutprestationerna räknas som resultat. Eftersom jag har en uppskattning av kostnaderna för verksamheten behövs ett tydligt angivande av mellanprestationer endast i det fall tveksamhet råder om en prestation skall anses utgöra slut- eller mellanprestation.

Metodtankar i sammanhanget finns utvecklade i bl.a. Larsson (1994).

I offentlig verksamhet, där prestationer inte direkt värderas i monetära termer, utgör bedömning av produktivitet ofta ett problem. En utväg som man då ofta tillgriper är att värdera prestationerna med hänsyn till resursförbrukning eller kostnader. Här tillgrips ett förfarande som innebär att olika prestationer relativvärderas i förhållande till varandra med en subjektiv bedömning av kostnadsrelationer som grund.

Det som väljs som gemensamt mått är värnpliktsårsverken. Observera att detta här används som mått för att relatera nytta av olika prestationer, men värden skattas med hjälp av översiktliga resursförbrukningsresonemang. Skattningarna resulterar i värderingsstal för respektive prestation till värnpliktsårsverken.

Metoden har inspirerats av redovisningen i det danska underlaget. Där ges tydliga anvisningar hur verksamheten skall bedrivas och hur mycket resurser som danska försvarsmakten får förbruka uttryckt i årsverken.

Den valda metoden innebär att produktiviteten uttrycks i antal presterade värnpliktsårsverken i förhållande till kostnader som uttrycks i miljoner euro. Båda uppgifterna avser då utfall per år.

Denna storhet för de fyra studerade länderna relateras sedan till varandra och det slutliga resultatet blir således relativ produktivitet där värdet för de tre nordiska grannländerna uttrycks i förhållande till det som beräknats för den svenska förbandsverksamheten vid markstridskrafterna.

Ovanstående beskriver vad jag vill kalla ”värderingsneutralt” förfarande. En fördel med detta är att där beaktas alla de slutprestationer som förekommer i något av de fyra länderna. Ett problem i sammanhanget är dock att man i de fyra länderna har utformat olika strukturer beroende på olikheter i värdering. Dessa olikheter bör också kunna beaktas. Jag genomför därför beräkningar med olika värderingsuppsättningar. I det följande redovisas därför förutom värdering proportionell mot resursförbrukning också några olika värderingar som behandlas för de sex prestationer som behandlas.

Den valda metoden med att uttrycka slutprestationer i värnpliktsårsverken ger inga problem vid jämförelser mellan Sverige, Finland och Norge. Problemen blir större när jämförelsen skall inbegripa Danmark. Detta eftersom värnpliktsårsverken inte känns

som lika naturligt mått på slutprestationer i en organisation som innehåller en stor volym korttidsanställda. Jag ser dock ingen utväg att komma runt detta problem. Någon form av samlat mått fordras för att det skall vara möjligt att göra jämförelser. När de verksamheter som skall samlas är olika måste någon form av abstrakt härledning användas. Om det funnits någon extern värdering i form av en marknad hade det naturligtvis varit en fördel.

Den uppmärksamme läsaren inser också att ovanstående innebär att vissa resurser kan ingå både som produktionsfaktor och som prestation. I praktiken utgör detta ett problem vad fast anställda som både utgör produktionsfaktor och ingår i prestationer i form av internationellt insatta och personalmagasinet för fältförband. Detta kan leda till problem i de fall de långtidsanställda är många i förhållande till övrig personal dvs korttidsanställda, personal med beredskapskontrakt och värnpliktiga. Problemet blir mest accentuerat i den struktur som Danmark går mot och innebär där att produktiviteten kan anses något underskattad. I övrigt är denna effekt minskande i ordningen Norge, Sverige och Finland. Jag bedömer den vara försumbar för de två senare länderna och marginell för Norge.

Skattning av värderingstal för prestationer

Här följer en redovisning av de värderingstal som jag utnyttjar. Resultaten framställs också i tabeller på närmast följande sidor.

Redovisningen utgår från begreppet värnpliktsår som avser grundutbildning av värnpliktiga. För Sverige är i dagsläget medelvärdet att värnpliktiga utbildas i ca 0,75 år. I Försvarsmaktens underlag den 30 april 2004 föreslås en höjningen till 11 mån för alla. Därmed höjs utbildningen till 11/12 av ett år dvs 0,92 värnpliktsår per utbildad. I fortsättningen benämns utbildningsinsatsen i värnpliktsårsverken med förkortningen vplåv. Utbildning av 7 100 vpl i 0,92 år förbrukar då resurserna för $7\ 100 \cdot 0,92$ dvs 6 532 vplåv.

Utbildningstiden i Finland är 6 månader för ca hälften av de värnpliktiga, 9 månader för ca 15 % och 12 månader för 33 % av de värnpliktiga. Dvs resursförbrukningen blir 0,70 vplåv i genomsnitt per utbildad värnpliktig. Bedömningen grundas på broschyren "Värnplikten i Norden" utgiven av Pliktverket år 2004.

I Danmark genomförs ett antal värnpliktiga en kort utbildning på tre månader dvs 0,25 vplåv. Dessutom fullgör ett mindre antal personer längre värnpliktsutbildning på 9 eller 12 mån. För beräkningar avseende Danmark i sammanhanget är det dock praktiskt att använda sig av uppgiften att värnpliktsuttaget i planen är maximerat till 2150 vplåv per år. Resursförbrukning vid utbildning till korttidsanställda soldater behandlas samtidigt med dessa nedan.

Värnpliktsutbildningen i Norge omfattar ett år per värnpliktig för det övervägande flertalet.

De utbildningstider som ovan redovisas har faktakaraktär och varierar inte i det fortsatta arbetet. I tabell 4.2 ges en sammanställning.

Tabell 4.2: Utbildningsvärden som ej varierar

	Vplutbildning Sverige	Vplutbildning Finland	Vplutbildning Norge	Vplutbildning, Danmark	Soldutbildning Danmark
Storhet	0,92 vplåv/ pers	0,70 vplåv/ pers	1,0 vplåv/ pers	2 150 vplåv	0,75 vplåv/ pers

När det gäller värnpliktsutbildning ger de fyra ländernas propositioner mm en tydlig bild av att allmän värnplikt värderas högst i Finland, mindre i Danmark och på en medelnivå i Sverige och Norge.

I det fortsatta värderar jag prestationerna vad avser värnpliktsutbildning på olika sätt. Värdet 1,0 för värnpliktsutbildning används för att återspegla värderingar som jag bedömer finns i Sverige och Norge. Den högre värderingen i Finland markeras med värderingstalet 1,5 medan det lägre värdet i Danmark markerats med 0,5. Att värdet av värnpliktsutbildning där måste anses större än noll framgår av den satsning på 3 månaders utbildning som man gör för ca 6 000 vpl per år. Värdena återfinns i tabell 4.3 där det också framgår hur värderingar av olika prestationer kombineras vid de fortsatta beräkningarna.

Observera att jag inte har förmått hänga upp värdena 1,5 och 0,5 ovan på något funktionellt samband. De skall bara ses som en indikation på olika värdering av värnpliktsutbildning. Detta innebär att de mått på produktivitet som längre fram redovisas bara får ses som indikationer och som underlag för relativa jämförelser. Absolutvärdena har ingen djupare mening, vilket är betydelselöst när de som här används i en relativvärdering och jämförelse.

Färdigheterna hos grundutbildad personal vidmakthålls i Finland genom repetitionsövning. Här bedöms en sådan övning per tidsenhet dra dubbla resurser mot de resurser som genomsnittligt per tidsenhet förbrukas i grundutbildning. Dvs resursförbrukningen under en vecka motsvarar $2/52=0,038$ avrundat till 0,04 vplåv per repetitionsövande. Till bilden hör att repetitionsutbildningen i Finland omfattar ca en vecka. För variationsanalyser beaktas fall där denna prestation inte värderas dvs värderas till noll.

Resursförbrukningen för beredskapskontakt blir mera komplicerat. Årlig ersättning skattas motsvara 0,1 vplåv. Lön och övning under två veckor antas dra resurser dubbelt mot två genomsnittliga veckor med korttidsanställda, som i sin tur drar dubbelt mot vplveckor. Total motsvarar då lön och övning $2*2*2=8$ vplveckor dvs $8/52=0,15$

vplåv. Summan blir att en person med beredskapskontrakt drar resurser motsvarande $0,1+0,15 = 0,25$ vplåv.

Bedömningen måste anses som osäker. I variationer används därför ett jämförelsevis brett intervall där värdet 0,4 används som övre gräns för vad som skulle kunna anses som rimligt. Vidare beaktas fall där denna prestation ges ett lågt värde där värderingstalet 0 återspeglar ett extremvärde.

Förvaltning av hela personalmagasinet antas dra resurser motsvarande 0,01 vplåv per person ingående i fältorganisationen. För variationsanalyser beaktas även här fall där denna prestation inte värderas dvs värderas till 0.

Resursförbrukning för korttidsanställda bedöms vara dubbel mot värnpliktsutbildning. Dvs ett årsverke med korttidsanställd person motsvarar 2 vplåv. För variationsanalys beaktas fall där värderingen är högre (3 enheter) respektive där denna prestation inte efterfrågas dvs värderingstalet blir 0.

Därutöver genomför de som skall bli korttidsanställda soldater en utbildning under nio månader. Resursförbrukningen för denna utbildning antas vara 75 % av den för korttidsanställda. Värderingstalet blir nu en produkt, dvs i det fall en korttidsanställd värderas till motsvarigheten av 2 vplåv per person värderas en person under utbildning till $2*0,75$ dvs 1,5 vplåv per person.

Ovanstående är grundat på den information som finns för det danska systemet med ”reaktionsstyrkekontrakt”.

Till detta kommer att för personal i internationella insatser antas resursförbrukningen motsvara 3 vplåv, dvs 50% över kostnaden för korttidsanställd i hemlandet. För variationsanalyser används extremvärdena 2,5 och 4.

I tabell 4.3 återfinns de storheter som ovan beskrivits. I den vänstra kolumnen anges de värden som ovan anges riktvärde.

I den näst vänstra kolumnen återfinns värden som representerar en hög värdering av prestationerna grundutbildning och repetitionsutbildning av värnpliktiga samt personalmagasin för nationellt försvar. I denna kolumn återfinns också värden som representerar att man inte satsar på korttidsanställda och personal med beredskapskontrakt. Det kan också ses som en uppsättning värderingar som leder till en utformning som liknar den finska försvarsmakten även om värderingarna i några fall kanske är mera hårddragna än vad man i Finland skulle vilja stå för.

Tabell 4.3: Värderingstal prestationer, ”neutrala” värden och värden för variationsanalys

(De redovisade storheterna avser vplåv/pers)

Storhet	Värden prop mot kostnadshärledning	Hög värdering Vpl och mob org (Fi)	Värden medel (Se och No)	Hög värdering beredskap och insats (Dk)
Grundutbildning vpl	1,0	1,5	1,0	0,5
Repetitionsövning (Finland)	0,04	0,04	0	0
Beredskapskontrakt	0,25	0	0,25	0,4
Förvaltning av personalmagasin	0,01	0,01	0	0
Korttidsanställd	2,0	0	2	3
Person i internationell tjänst	3,0	2,5	3	4

I den högra kolumnen återfinns värden som representerar hög värdering av internationella insatser samt korttidsanställda och personal med beredskapskontrakt. Där finns också värden som representerar låg värdering av grundutbildning av värnpliktiga och personalmagasin för nationellt försvar. Observera dock att värderingen av grundutbildning av värnpliktiga inte är noll. Det kan ses som en uppsättning värderingar som kan leda till en utformning som liknar den danska.

I den näst högra kolumnen återfinns värden som representerar en medelväg. Värdet som representerar grundutbildning av värnpliktiga ligger på en medelnivå i sammanhanget. Värdet som representerar internationella insatser ligger högt, men på en medelnivå i detta sammanhang. Värderingarna som representerar korttidsanställda och personal med beredskapskontrakt ligger också på en medelnivå medan värdet av personalmagasin för nationellt försvar är lågt. Det kan ses som en uppsättning värderingar som kan leda till en utformning som liknar den norska och svenska försvarsmakten.

Beräkningar

Det beräknade resultatet i värnpliktsårsverken för grundutbildning av värnpliktiga blir med utnyttjande av ovanstående värden $7\,100 * 0,92 * 1,0 = 6\,532$ för Sverige och $20\,000 * 0,70 * 1,0 = 14\,000$ för Finland i fallet med ”neutrala” värderingar. I det fall man ger ett högt värde till värnpliktsutbildningen värderas den till $6\,532 * 1,5$ för Sverige och $14\,000 * 1,5$ för Finland. Dessa värden för prestationen värnpliktsutbildning adderas sedan till motsvarande värden för övriga prestationer till ett värde på de samlade prestationerna. Nästa steg är att bilda en kvot med värdet på samlade prestationer dividerade med utgifterna för förbandsverksamheten. Dimensionen i detta tal blir ”värnpliktsårsekvivalenter” genom milj euro. Det sista steget är sedan att relatera dessa till det svenska värdet. Då fås i fallet ”neutral” värdering att den finska produktiviteten i sammanhanget blir ca 1,7 dvs 70 % högre än den svenska.

Relativ arbetsproduktivitet beräknas på analogt sätt. Skillnaden är att produktivitetskvoten beräknas som ”värnpliktsårsekvivalenter” genom antalet ”producerande” anställda dvs fast anställd militär personal och civila.

Beräkningarna framgår också av tabell 4.4 på följande sida. Observera att beräkningen som där redovisas avser fallet ”neutrala” värderingar, dvs proportionella mot de resonemang kring resursförbrukning som här presenterats.

Markstridskrafter – beräkningstabell prestationer år 2007

	Sverige In/mellanv Resvärde	Finland In/mellanv Resvärde	Danmark In/mellanv Resvärde	Norge In/mellanv Resvärde	Värderingstal
Kostn förbvh (Milj €,)	800	760	770	450	
Antal vpl tjug Äv/vpl	7100 0,92	20 000 0,7	2150 2150	5100 1,0	
Värderad Gu	6532 6532	14000 14000		5100 5100	1,00
Int ins persstyrka	1700	1300	2000	1300	3,0
Berkontr/Rep utb Ävekv/pers	1000 0,25	27 000 0,04	4070 0,25	0	
Org: Ins- Mob-,	25 000	200 000	13 220	17 000	0,01
Kortidsanst Utb till sold	300	600	3 000 1 300	400	2,0 1,5
Vplåvekv	12 732	20 980	17 250	9 995	
Vplåvekv/milj€	15,9	27,6	22,4	22,2	1,40
Långtidsanst	3320	5000	4850	3000	
Prest/anställd	3,8	4,2	3,6	3,3	0,87